

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2015

Maiju Lehtikankare

LAPSEN JA HOITAJAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS PERHEPÄIVÄHOIDOSSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

Kevät 2015 | 49 + 3

Heli Virjonen

Maiju Lehtikankare

LAPSEN JA HOITAJAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS PERHEPÄIVÄHOIDOSSA

Kvalitatiivinen tutkimukseni käynnistyi virallisesti syksyllä 2014 ja valmistui keväällä 2015. Toimeksiantajanani toimi yksi Turun kaupungin perhepäivähoidon ohjaajista ja tutkimuksen tavoitteena oli selvittää perhepäivähoitajia haastattelemalla, kuinka lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus näkyy perhepäivähoidossa. Tarkoitukseni oli tuoda esiin juuri hoitajien näkökulma asiaan. Haastattelemani perhepäivähoitajat työskentelivät kaikki Turun kaupungin palveluksessa ja tutkimukseen valikoitui mukaan seitsemän hoitajaa.

Haastattelut toteutettiin joulukuun 2014 ja tammikuun 2015 aikana yksilöhaastatteluina. Hoitajille toimitettiin haastattelurungot saatekirjeineen hyvissä ajoin ennen haastattelua, jolloin he saivat pohtia vastauksiaan etukäteen. Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja myöhemmin litteroitiin sanasta sanaan. Haastattelut pohjautuivat kolmeen pääteemaan, jotka olivat hoitajien näkemykset vuorovaikutuksesta, lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus perhepäivähoidossa sekä vuorovaikutuksen huomioiminen perhepäivähoitajan koulutuksessa ja perhepäivähoidon ohjaajan toimesta.

Aiempien tutkimusten mukaan perhepäivähoidon vahvuuksiin lukeutuu juuri mahdollisuus hyvään vuorovaikutussuhteeseen lapsen ja hoitajan välillä. Saamieni tutkimustulosten mukaan tämä vahvuustekijä todella näyttäytyy perhepäivähoidon arjessa ja hoitajat ovat hyvin perehtyneet siihen, mistä vuorovaikutus koostuu ja mitä hyvän vuorovaikutussuhteen luomiseen tarvitaan.

Tutkimusraportti tulee toimimaan perhepäivähoidon ohjaajien työvälineenä sekä hoitajien oman työn kehittämisen välineenä. Lisäksi perhepäivähoidossa olevien lasten vanhempia informoitiin tutkimuksesta jo sen alkuvaiheessa ja heitä tiedotettiin myös valmiista tutkimuksesta. Vanhempien informoimisen kautta voidaan sana saada kiertämään sekä tietoisuus perhepäivähoidosta ja sen vahvuuksista saadaan lisääntymään.

ASIASANAT:

perhepäivähoito, vuorovaikutus, lapsi, perhepäivähoitaja

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme of social services | Child, youth and familywork

Spring 2015 | 49 + 3

Heli Virjonen

Maiju Lehtikankare

CHILDMINDER-CHILD INTERACTION WITHIN FAMILY DAY CARE

My qualitative research was officially launched in the autumn of 2014 and was completed in the spring of 2015. My partner and client for the research was one family day care supervisor from Turku. The objective of the research was to investigate, by private childminders interviews, how the childminder-child interaction shows in family day care. The aim was to highlight precisely the nurses look at the issue. All childminders I interviewed, working in city of Turku and there selected seven childminders to research.

Interviews were conducted in individually during December of 2014 and January of 2015. A framework of interviews and the covering letters was get to childminders a timely manner before the interview, when they had to consider the answers in advance. All interviews were recorded and later transcribed word for word. The interviews were based on three main themes, which were nurses' views on the interaction, child-childminder interaction in family day care and interactions recognition in private childminder's education and by family day care supervisor.

Previous studies have shown that one of the strengths of the family day care is opportunity for a good interdependency between the child and the childminder. According to my research, this strength factor really appears in family day cares everyday and the nurses are very familiar with it, what the interaction consists of and what the creation of a good interdependency needed.

Research report will serve as a tool for family day care supervisor and nurses' own work development tool. In addition the families, whose child are in family day care, were informed about the research at an early stage and they were also informed of the finished research. Parents can be used to inform the word to get around and awareness of family day care and its strengths will increase.

KEYWORDS:

family day care, interaction, a child, a private childminder

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PERHEPÄIVÄHOITO VARHAISKASVATUKSEN MUOTONA	8
2.1 Perhepäivähoitoa säätelevät lait ja asetukset	8
2.2 Turun varhaiskasvatussuunnitelma perhepäivähoitoa ohjaavana asiakirjana	9
2.3 Perhepäivähoitajan koulutus	10
2.4 Perhepäivähoidon ohjaus	12
2.5 Perhepäivähoito pienen lapsen kasvuympäristönä	13
3 LAPSEN JA PERHEPÄIVÄHOITAJAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS	16
3.1 Vuorovaikutus käsitteenä	16
3.2 Vuorovaikutuksen vaikutus lapsen kehitykselle	17
3.3 Vuorovaikutus perhepäivähoidossa	19
3.4 Lapsen ja perhepäivähoitajan roolit vuorovaikutuksessa	21
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
4.1 Tutkimuksen tausta, tavoite ja tutkimuskysymykset	23
4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu	24
4.3 Aineiston analyysi	27
5 TUTKIMUSTULOKSET	29
5.1 Tutkittavien taustatiedot	29
5.2 Hoitajien näkemyksiä vuorovaikutuksesta	29
5.3 Lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus perhepäivähoidossa	30
5.4 Lapsen ja hoitajan välisen vuorovaikutussuhteen muodostuminen ja sen kehittäminen	32
5.5 Vuorovaikutuksen huomioiminen perhepäivähoitajan koulutuksessa ja perhepäivähoidon ohjaajan toimesta	35
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	37
7 POHDINTA	42
7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja tutkimusetiikka	42
7.2 Tutkimuksen arviointi, jatkotyöskentely ja ammatillinen kasvu	44

LIITTEET

Liite 1. Haastattelun saatekirje

Liite 2. Haastattelurunko

Liite 3. Hoitolasten vanhemmille toimitettu kirje

1 JOHDANTO

Varhaislapsuudessa saadut vuorovaikutuskokemukset toimivat pohjana sille, miten ihminen toimii vuorovaikutustilanteissa aikuisena. Vuorovaikutuksen kautta kehittyvät myös lapsen itsetunto, itseluottamus sekä sosiaaliset taidot ja vain vuorovaikutuksen kautta lapsen kiintymyssuhteet pääsevät muodostumaan. Koska moni lapsi viettää varhaisina vuosinaan paljon aikaa päivähoidossa, on myös siellä syntyvillä vuorovaikutuskokemuksilla tärkeä rooli lapsen elämässä.

Perhepäivähoito on yksi varhaiskasvatuksen muodoista, jota säätelevät samat lait ja asetukset kuin päiväkotejakin. Perhepäivähoitaja työskentelee useimmiten kotonaan ja hänellä on yksin työskennellessään enintään neljä hoitolasta. Koska perhepäivähoitossa lapsiryhmät ovat pieniä, luo se otolliset puitteet hoitajan ja lapsen väliselle hyvälle vuorovaikutukselle ja mahdollisen kiintymyssuhteen syntymiselle.

Viime vuosien aikana perhepäivähoidon suosio on kuitenkin laskenut maanlaajuisesti ja niin myös Turussa. Turussa onkin pohdittu, onko perhepäivähoito kokonaan katoava palvelun ala, sillä myöskään perhepäivähoitajiksi haluavia ei juuri ole. Perhepäivähoito on ennen kaikkea pienille lapsille suunnattu varhaiskasvatusmuoto, jossa lapsella on hallittavanaan vain vähän ihmissuhteita. Tutkimukset osoittavatkin, että juuri tämän kaltainen pieni hoitoryhmä on otollinen pienelle lapselle ja hänen terveelle kehitykselleen. Myös perhepäivähoitajan koulutus sekä kunnallisen perhepäivähoidon ohjaus on vuosien saatossa kehittynyt paljon ja näin ollen perhepäivähoito on nykyään täysin verrattavissa päiväkodissa annettavaan varhaiskasvatukseen. Näihin viitaten toimeksiantajani toivoinkin, että perhepäivähoitoa tuotaisiin enemmän esille ja perheiden tietoisuuteen.

Toimeksiantajanani toimi yksi Turun kaupungin perhepäivähoidon ohjaajista. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus näyttäytyy perhepäivähoitossa. Tarkoituksena oli tuoda esiin juuri hoitaji-

en näkemykset asiaan, jotta tutkimustulokseni vastaisi mahdollisimman hyvin todellisuutta.

Tutkimukseni oli kvalitatiivinen ja se toteutettiin syksyn 2014 ja kevään 2015 aikana Turun kaupungin perhepäivähoitajien keskuudessa. Tutkimusmenetelmänä käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua ja haastattelin kaiken kaikkiaan seitsemää perhepäivähoitajaa. Haastateltavien työurien pituudet perhepäivähoitajana vaihtelivat todella paljon ja haastateltavien joukossa oli sekä perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittaneita että niitä, joilta koulutusta ei löytynyt.

Tässä raportissa kerron aluksi perhepäivähoidosta yleisesti ja etenen kohti yksilöllisempää hoitoa, kertoen perhepäivähoidosta erityisesti pienen lapsen kasvuympäristönä. Tämän jälkeen käsittelen vuorovaikutusta samalla logiikalla: yleisestä vuorovaikutuksen kuvauksesta fokusoidumpaan vuorovaikutukseen juuri perhepäivähoitajan ja lapsen välillä. Nämä osuudet toimivat tutkimukseni tietoperustana, johon peilaan myös tutkimustuloksiani.

Neljännessä luvussa kerron tarkemmin tutkimuksen taustasta, tarpeesta sekä tutkimuksen toteutuksesta. Luvussa viisi avaun yksityiskohtaisesti tutkimukseni tuloksia, joita vedän yhteen luvussa kuusi. Viimeisessä luvussa pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja tutkimusetiikkaa yleisemmin. Pohdin myös tutkimuksen onnistumista sekä sen merkitystä oman ammatillisen kasvun ja sosionomin (AMK) työn kannalta. Kyseisessä luvussa kerron vielä ajatuksiani tutkimuksen käytettävyydestä, toimeksiantajan palautteesta sekä ideoita mahdollisista jatko-tutkimuksista.

2 PERHEPÄIVÄHOITO VARHAISKASVATUKSEN MUOTONA

2.1 Perhepäivähoitoa säätelevät lait ja asetukset

Perhepäivähoito on yksi varhaiskasvatuksen muodoista, jota toteutetaan sekä kunnallisesti että yksityisesti. Perhepäivähoito on tullut viralliseksi päivähoitomuodoksi vasta vuonna 1973, jolloin se tuli osaksi päivähoitolakia ja rinnastettiin tasavertaiseksi päivähoitomuodoksi päiväkotien kanssa. Tasavertaisuus näyttäytyi myös perhepäivähoidon valvonnassa ja päivähoitomaksuissa. Perhepäivähoitoa annetaan yleensä hoitajan kotona, mutta vaihtoehtoisesti sitä voidaan myös antaa kodinomaisessa ryhmäperhepäiväkodissa tai lapsen omassa kodissa. (Parrila 2002, 17–18; 2005, 34.) Kun perhepäivähoitoa annetaan lapsen omassa kodissa, on kyse usein kolmiperhepäivähoidosta. Tällä hoitomuodolla tarkoitetaan 1–4 perheen muodostamaa hoitorinkiä, jossa kunnallinen perhepäivähoitaja työskentelee lasten omissa kodeissa. Hoito järjestetään vuorotellen hoitoringissä olevien perheiden kotona, heidän keskinäisen sopimuksen mukaan. (Turku 2014.)

Perhepäivähoitoa säätelevät päivähoitolaki ja asetus. Päivähoitolaissa päivähoidon tehtäväksi luetaan lapselle jatkuvien, lämpimien ja turvallisten ihmissuhteiden tarjoaminen, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevan toiminnan järjestäminen sekä suotuisan kasvuympäristön takaaminen lapsen lähtökohdat huomioiden. Lisäksi laki asettaa päivähoidon tavoitteiksi lasten kotien tukemisen heidän kasvatustehtävässään sekä lapsen persoonallisuuden tasapainoisen kehittymisen edistämisen yhdessä kodin kanssa. (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973 / 36.)

Asetuksessa lasten päivähoidosta säädetään, että yhdellä perhepäivähoitajalla saa kerrallaan olla enintään neljä lasta, mukaan luettuna hoitajan omat lapset, jotka eivät ole perusopetuksen piirissä. Lisäksi hoitajalla voi olla hoidettavanaan osapäiväisesti yksi esiopetusta saava tai perusopetuksen piirissä oleva lapsi tai

lapsi, joka aloittaa perusopetuksen toimintavuotta seuraavana vuonna. (Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973 / 239.)

Mikäli perhepäiväkodissa on kaksi perhepäivähoitajaa, saa heillä olla samanikäisesti hoidettavanaan enintään kahdeksan lasta ja kaksi osapäiväistä esikoulu- tai peruskouluikäistä lasta. Mikäli hoitajia on kolme, saa heillä olla hoidettavanaan yhteensä kaksitoista lasta. Tällöin yhdellä hoitajalla tulee kuitenkin olla vähintään sosiaalihuollon ammatillinen kelpoisuus, josta säädetään sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen (21.8.1992/806) 5§:ssä. (Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973 / 239.)

2.2 Turun varhaiskasvatussuunnitelma perhepäivähoitoa ohjaavana asiakirjana

Turun kaupungin ensimmäinen varhaiskasvatussuunnitelma valmistui vuonna 2006, jolloin se hyväksyttiin sosiaalilautakunnan toimesta varhaiskasvatustoimintaa ohjaavaksi asiakirjaksi. Varhaiskasvatussuunnitelmaa alettiin päivittää vuonna 2011 ja uusi versio suunnitelmasta otettiin käyttöön vuonna 2013. (Turku 2013, 2.)

Turun varhaiskasvatussuunnitelmassa käsitellään Turun varhaiskasvatusta ohjaavia arvoja ja asiakirjoja. Lisäksi siinä käydään läpi Turun varhaiskasvatuspalveluja, varhaiskasvatuksen toteuttamista, erilaisia varhaiskasvatuksen tukimuotoja sekä varhaiskasvatuksen sisällön arviointia ja kehittämistä. Suunnitelmassa esiin nostetut asiat ovat pohjana kaikille Turun varhaiskasvatuspalveluille, myös perhepäivähoidolle. (Turku 2013, 1.)

Turun varhaiskasvatussuunnitelman kohdassa 3.2.2 kerrotaan lyhyesti perhepäivähoidosta. Kappaleessa kerrotaan yleisesti mitä perhepäivähoito on, mitä vahvuuksia sillä on, varahoidosta sekä siitä, mitkä asiakirjat perhepäivähoidon toteuttamista ohjaavat. Lisäksi Turun kaupungin perhepäivähoitajille on tehty oma varhaiskasvatussuunnitelma, joka käytännössä tarkoittaa Turun varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittua yksikkökohtaista suunnitelmaa perhepäivähoidon osalta. Perhepäivähoitajien varhaiskasvatussuunnitelma koostuu osioista tutustumisjakso päivähoidossa, kasvatuskumppanuus, lapsen ja perheen

osallisuus, tavoitteena hyvinvoiva lapsi, lapsen tapa toimia ja oppia, mediakasvatus, taide ja kulttuuri sekä ruokakasvatus Turun varhaiskasvatuksessa. Näitä osa-alueita käsitellään juuri perhepäivähoidon näkökulmasta. (Turku 2013, 1, 12; 2014.)

Turun varhaiskasvatussuunnitelmassa sanotaan: ”Liikunta, joka on yksi lapsen perustarpeista ravinnon ja levon lisäksi, toteutuu päivittäin varhaiskasvatuksessamme sisällä ja ulkona. Liikkumisen ja leikin avulla harjaannutetaan lapsen fyysistä ja motorista kuntoa, liikehallintaa ja motorisia perustaitoja. Lapsen hienomotoriikka, kädentaidot sekä käden ja silmän yhteistyö kehittyvät arkipäivän toiminnoissa”. (Opetushallitus 2010, 13; Turku 2013, 15.)

Tähän viitaten kunnallisille perhepäivähoitajille on laadittu perhepäivähoidon ohjaajien toimesta lasten liikunnan vuosisuunnitelma, jonka tarkoituksena on tukea hoitajia päivittäisen liikunnan suunnittelussa. Suunnitelmassa syys- ja kevätkaudelle on asetettu erilaisia liikuntakasvatuksen tavoitteita sekä toiminnan sisältöjä, joilla tavoitteisiin pyritään. Lisäksi suunnitelmassa on kerrottu liikunnan merkityksestä, liikunnan ja kognitiivisten taitojen yhteyksistä, luonnossa liikkumisesta sekä siitä, mikä lasten liikunnalliselle oppimiselle ja kehitykselle on oleellista. Suunnitelmassa on myös eritelty 1–2 ja 3–4 vuotiaiden lasten perusliikuntamuodot ja liikuntaohjelmat. (Turku 2013.)

Jyrki Reunamon (2007, 148) mukaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on kirjoitettu päiväkotien näkökulmasta. Vaikka Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuukin kyseiseen asiakirjaan, on siinä huomioitu myös perhepäivähoito varhaiskasvatuksen muotona ja toimii näin pohjana Turun kaupungin perhepäivähoidolle. (Turku 2013, 12; Turun perhepäivähoidon esimiestiimi 2014.)

2.3 Perhepäivähoitajan koulutus

Perhepäivähoitajan koulutus on kehittynyt vuosien myötä sitä mukaan kun perhepäivähoitajan tehtävien vaatimukset ovat kasvaneet. Aluksi perhepäivähoitajia kouluttivat kansalais- ja kansanopistot ja vuonna 1985 Mannerheimin Las-

tensuojeluliitto laati koulutukselle peruskurssiaineiston, jonka Kouluhallitus tuolloin myös hyväksyi kaikkine laajuuksineen ja sisältöineen. (Heinämäki 2002, 50.)

1990-luvun lopulla monet eri oppilaitokset toteuttivat perhepäivähoitajien koulutusta omien opetussuunnitelmiansa mukaisesti ja näiden koulutusten laajuudet vaihtelivat aina viidestä opintoviikosta neljäänkymmeneen opintoviikkoon. Vuonna 1997 kunta-alan ammattijärjestö KTV sekä sen useat yhteistyökumppanit esittivät perhepäivähoitajan koulutuksen hyväksymistä ammattitutkintorakenteeseen ja vuonna 2000 perhepäivähoitajan ammattitutkinnon perusteet vahvistettiin. (Tuomi 1997; Opetushallitus 2000; Heinämäki 2002, 51–52.)

Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon perusteita on muutettu kahdesti. Ensimmäisen kerran perusteita muokattiin vuonna 2006, jolloin uusi määräys kumosi vuoden 2000 perusteet. Vuoden 2006 määräys puolestaan kumottiin määräyksellä, joka astui voimaan 1.9.2013 ja on voimassa toistaiseksi. (Opetushallitus 2006, 2; 2013, 3.)

Nykyisin voimassa olevissa perhepäivähoitajan ammattitutkinnon perusteissa määritellään mistä perhepäivähoitajan ammattitutkinto muodostuu, perhepäivähoitajan terveydentilavaatimukset, mitä ammattitaitoa perhepäivähoitajan ammatissa vaaditaan ja mistä tekijöistä osaamisen arviointi koulutuksessa koostuu. Lisäksi perusteissa kerrotaan yleisesti, mitä on näyttötutkinto ja miten sitä tulee järjestää. Tämä siksi, että perhepäivähoitajan koulutus toteutetaan nykyään näyttötutkintona. (Opetushallitus 2013, 5–6.)

Perhepäivähoitajan tutkinto muodostuu näyttötilaisuuksien lisäksi neljästä pakollisesta – ja vähintään yhdestä valinnaisesta tutkinnonosasta. Pakolliset tutkinnonosat ovat ammatillinen toiminta perhepäivähoidossa, varhaiskasvattajana perhepäivähoidossa, lapsen terveydestä ja fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen sekä lapsen tuen tarpeeseen vastaaminen. Valinnaisia tutkinnonosia ovat monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa toimiminen, tutkinnon osa toisesta tutkinnosta ja yrittäjänä toimiminen. (Opetushallitus 2013, 14.) Tutkinnon pituus perustuu opiskelijan henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan. Pitkän

työkokemuksen tai aiempaa koulutusta omaavan opiskelijan opiskeluaika on selvästi lyhempi kuin sellaisen opiskelijan, jolla kokemusta tai koulutusta ei ole. (Heinämäki 2002, 54–55.)

Perhepäivähoitajan tutkinnon suorittaneelta vaaditaan osaamista toimia ammatillisessa vuorovaikutuksessa lasten ja heidän vanhempiansa kanssa kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti. Myös kykyä toimia yhteistyössä alan asiantuntijoiden sekä oman alueensa yhteistyöverkoston kanssa vaaditaan. Lisäksi valmiilta perhepäivähoitajalta vaaditaan kykyä hyödyntää lapsen kasvua ja kehitystä koskevaa tietoa työssään, taitoa luoda lapselle virikkeellinen ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä toimia kaikissa työtilanteissa alan eettisten periaatteiden mukaisesti. (Opetushallitus 2013, 13.)

2.4 Perhepäivähoidon ohjaus

Perhepäivähoidon ohjaus on yksi päivähoidon lakisääteisistä valvontatehtävistä. Koska kunnalliset perhepäivähoitajat toimivat kunnan työntekijöinä, tulee heillä olla myös esimies, eli perhepäivähoidon ohjaaja, jolta vaaditaan lastentarhanopettajan koulutus. Yksityisillä perhepäivähoitajilla ei ole erillistä perhepäivähoidon ohjaajaa, vaan heidän toimintaansa valvoo yksityisen perhepäivähoidon valvoja, kertoo perhepäivähoidon ohjaaja Anja Vuorela 25.11.2014.

Perhepäivähoidon ohjaajan tehtävien kehitys on ollut hyvin moninainen vuodesta 1966 alkaen, mutta ensimmäinen ohjaajan työtä ohjaava viranomaisasiakirja julkaistiin 21.3.1973 Sosiaalhallituksen malliohjesääntönä. (Parrila 2005, 24, 27.) Ohjaajan tehtävät ovat tuosta ajasta pysyneet pitkälti samana, sillä nykyään Vuorelan mukaan perhepäivähoidon ohjaajan tehtäviin kuuluvat hallinnolliset tehtävät, hoitajien luona tehtävät kotikäynnit sekä hoitajien pedagogien ohjaus. Parrila (2005, 47) lisää tähän, että yhtenä perhepäivähoidon ohjaajan tärkeistä tehtävistä on myös pyrkiä takaamaan laadullisesti tasavertainen varhaiskasvatus kaikille perhepäivähoidossa oleville lapsille.

Hallinnollisiin tehtäviin Vuorelan mukaan kuuluvat hoitajien työvuorojen suunnittelu sekä toteutuneiden työtuntien valvonta, uusien hoitajien haastattelut, per-

perhepäivähoidon varahoidon organisointi sekä palkanlaskun pitäminen ajan tasalla hoitajien muuttuvista tilanteista. Hallinnollisiin tehtäviin lukeutuvat myös hoitajien tukeminen heidän työssään sekä perhepäivähoidon ohjaajan oma jatkuva kouluttautuminen.

Vuorela jatkaa, että kotikäyntejä hoitajien luona tehdään säännöllisesti. Kotikäyntien tarkoituksena on havainnoida miten hoitaja työskentelee lasten kanssa ja huolehtia siitä, että hoitajan työskentelytavat täyttävät kaupungin strategian sekä lakien ja asetusten määrittelemät pykälät. Kotikäynti tehdään lisäksi jokaisen uuden hoitajan kotiin sekä silloin, mikäli vanha hoitaja muuttaa. Tällä varmistetaan hoitajan kodin sopivuus perhepäivähoitoympäristöksi.

Perhepäivähoidon ohjaajan pedagogiseen ohjaustyöhön liittyvät Vuorelan mukaan erilaisten pedagogisten välineiden hankinta, hoitajien pedagoginen kouluttaminen sekä hoitajien pedagogisen työn valvonta. Perhepäivähoidon ohjaaja muun muassa huolehtii, että perhepäivähoitajat tekevät jokaisesta lapsesta lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman ja ottaa suunnitelmista kopion myös itselleen.

Vaikka perhepäivähoidon ohjaus on kehittynyt vuosien saatossa ja vaikuttaa Vuorelan kertoman mukaan selkeältä, kritisoi Sanna Parrila (2005) sen nykytilaa vuosina 2004–2006 tekemässä tutkimuksessaan. Parrilan (2005, 44) mukaan perhepäivähoidon ohjaus perustuu vielä nykyäänkin pitkälti perinteisiin ohjausmenetelmiin. Hän tuo esille, kuinka perhepäivähoidon ohjaajan työ opitaan tekemällä ja ohjaustyöltä puuttuu selkeä struktuuri. Parrila (2005, 3, 47) sanookin, että perhepäivähoidon ohjauksen kehittäminen on avainasemassa koko perhepäivähoidon kehittymiselle ja sen aseman turvaamiseksi.

2.5 Perhepäivähoito pienen lapsen kasvuympäristönä

Tutkimukset osoittavat, että alle 3-vuotiaiden lasten optimaalinen ryhmäkoko on niin pieni, ettei se ole päiväkotimaailmassa mahdollista. Lisäksi lapsella tulisi olla ympärillään sellainen lapsiryhmä, jonka hän tuntee ja pystyy hallitsemaan. Tutkimuksissa on myös tullut esiin, että lapsella tulisi olla kodin ja päiväkotin

siirtymisen välissä niin sanottu oppimisvaihe, jolla tarkoitetaan juuri lapsen hoitoa pienessä ryhmässä. (Keltikangas-Järvinen 2012, 223.) Toimiva ratkaisu näiden tutkimustulosten mukaisen toiminnan toteuttamiseksi on perhepäivähoito.

Perhepäivähoito on erityisesti pienille, alle 3-vuotiaille, lapsille suunnattu varhaiskasvatuksen muoto. Perhepäivähoidon vahvuuksiin lukeutuvat kodinomaisen ja rauhallinen ympäristö, pieni lapsiryhmä, pääsääntöisesti pysyvä hoitosuhde, läheinen ja päivittäinen yhteistyö vanhempien kanssa sekä lapsen yksilöllinen hoiva ja huomio. (Parrila 2005, 34–35.)

”Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista.” (Stakes 2005, 11.) Suomalainen varhaiskasvatus perustuu niin sanottuun educare-malliin, joka tarkoittaa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, jonka lähtökohtana on pedagogisten menetelmien sekä monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen perustuva näkemys lapsen kokonaisvaltaisesta oppimisesta, kasvusta ja kehityksestä. (Stakes 2005, 11; Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2010.)

Alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa perushoidolla on suuri rooli. Hyvän perushoidon perustana on viimeisin tieto lapsen kehityksestä ja hoidosta ja siihen voidaan kytkeä lapsen kehityksen ja elämän keskeiset kysymykset. Perhepäivähoidossa perushoito on pitkälti kasvatuksen ydin, eikä vain ylimääräinen osa työtä. Perhepäivähoidon suunnittelu perustuu nimenomaan lapsen fyysisten vaatimusten, kuten levon, aktiivisen toiminnan sekä ravinnon vuorotteluun ja toiminnan selkärankana toimii lapsen kehityksen huomioiva päivärytmi. Perhepäivähoidossa hoitajalla on lisäksi mahdollisuudet huomioida lapsen yksilöllisyys fyysisessä kehityksessä. (Nivalainen 2007, 30; Reunamo 2007, 155.)

Erja Rusasen (Kuisma 2011) mukaan lapsen kehitykselle on vahingollista, mikäli lapsella ei ole aikuista johon voi muodostaa turvallisen kiintymyssuhteen. Tällöin seurauksena voi olla lapsia, jotka ovat turvattomia ja levottomia ja joilla

saattaa aikuisiässä olla psyykkisiä ongelmia. Koska perhepäivähoidossa lapsiryhmällä on vain yksi ja sama hoitaja, pienellä lapsella on parempi mahdollisuus luoda hoitajaan korvaava kiintymyssuhde. Tutkimukset lisäksi osoittavat, että kiintymyssuhteen kehittyminen on perhepäivähoidossa hyvin mahdollistettavissa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 223.)

Kasvatustieteiden maisteri Mari Kosken tekemän tutkimuksen mukaan perhepäivähoitajat pitävät perhepäivähoidon ilmapiiriä erittäin hyvänä. Ilmapiirin tulee olla ennen kaikkea turvallinen, ollakseen hyvä. Turvallinen ilmapiiri takaa sen, että lapsi saa olla siinä oma itsensä ja tämän myötä hän pystyy vastaanottamaan sekä positiivista että ristiriitaista informaatiota omasta minästään. Hyvä ja turvallinen ilmapiiri myös edistää lapsen kehitystä, kasvamista ja oppimista. Turvallisessa ja hyvässä ilmapiirissä lapsen ja aikuisen välille voi syntyä erilaisia kohtaamisia, joissa opetellaan nähdyksi tulemista, vuorovaikutuksen hyviä rajoja, elämään luottamista sekä arvostamista. (Koski 2002, 143; Mattila 2011, 23.)

3 LAPSEN JA PERHEPÄIVÄHOITAJAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS

3.1 Vuorovaikutus käsitteenä

Vuorovaikutus on jatkuvaa ja tilannesidonnaista tulkintaprosessia, jota tapahtuu ihmisten välillä ja johon tarvitaan aina kaksi osapuolta. Vuorovaikutuksessa viestimme mielestämme tärkeitä asioita muille, yritämme vaikuttaa, luomme yhteyksiä ja saamme palautetta toiminnastamme. Koska ihmiset tekevät vuorovaikutustilanteissa tulkintoja ja säätelevät toimintaansa tulkintojen mukaan, vuorovaikutus on aina tilannesidonnaista ja muuttaa jatkuvasti muotoaan. (Räihä 2004, 127; Himberg & Jauhiainen 2005, 81–82.)

Kauppila (2005, 24) luokittelee keskeisiksi vuorovaikutustaidoiksi viestintätaidot, keskustelutaidot, yhteistyö- ja yhteistoimintataidot, neuvottelutaidot, ryhmä- ja tiimityötaidot, empatiataidon sekä esiintymistaidon. Vuorovaikutus koostuu aina sanallisesta ja sanattomasta puolesta. Sanalliseen vuorovaikutukseen, josta puhutaan myös sanallisena viestintänä, kuuluvat puhe, kirjoitettu kieli sekä kielien ymmärtäminen. Sanattomaan vuorovaikutukseen sen sijaan kuuluvat esimerkiksi ilmeet, eleet, asennot, äänen käyttö sekä ihmisen koko olemus. (Kauppila 2005, 19–20, 34; Vilén ym. 2008, 20.)

Kauppila (2005, 33) toteaa, että sanattomalla viestinnällä on todettu olevan viestinnässä suurempi osuus kuin sanallisella. Myös Koivunen (2009, 47) yhtyy tähän toteamalla, että sanaton vuorovaikutus on sanallista vuorovaikutusta luottavampi silloin, kun vuorovaikutuksen muodot ovat ristiriidassa keskenään. Tällöin ilmeet ja eleet paljastavat herkästi viestin oikeellisuuden.

Ihmisellä on jo syntyessään perusvalmiudet toimia vuorovaikutuksessa. Lapsella vuorovaikutuksessa on mukana koko persoona aina aisteista ja lihaksista koko hermojärjestelmään saakka. Varhaislapsuudessa ihminen tallettaa muistiinsa tietoa suhteestaan toiseen ihmiseen ja varhaiset vuorovaikutuskokemukset toimivat perustana, jonka mukaisesti ihminen tulkitsee ja ennakoii vuorovai-

kutussuhteita aikuisena. (Himberg & Jauhiainen 2002, 54–55; Rähä 2004, 127; Kontu, 2006, 110.)

3.2 Vuorovaikutuksen vaikutus lapsen kehitykselle

Ihmisten aivojen rakenteellinen kehitys tapahtuu pitkälti raskausaikana, mutta niiden toiminnallinen kehitys tapahtuu vasta syntymän jälkeen. Toiminnallisella kehityksellä tarkoitetaan hermosolujen liittymistä toisiinsa toiminnan aikana ja eri aivoalueiden välille muodostuvia, aina laajempia toiminnallisia yhteyksiä. Aivojen toiminnalliseen järjestäytymiseen vaikuttavat keskeisesti tunteet, jotka toimivat myös vuorovaikutuksen säätelijänä. Varhainen vuorovaikutus sekä aivojen kehitys ja toiminta muodostavat kokonaisuuden, josta lapsen psyykinen kehitys kumpuaa. (Mäntymaa ym. 2003, 459; Mäntymaa & Puura 2012, 18–19.)

Vauvat ovat heti syntyessään valmiita olemaan sosiaalisia ja luomaan yhteyksiä vanhempiinsa ja muihin vakituisiin hoitajiin. Vauvan ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta puhutaan tunnekommunikaationa, joka on varhaisin kommunikaation muoto. Tähän kuuluvat ääntelyt, katsekontakti, tunteet, ymmärrys sekä käsien ja pään liikkeet, jotka välittävät jaettua kokemusta. Tämä kommunikaatio tuottaa vauvalle paljon sosiaalista ja kognitiivista informaatiota, mikä taas merkitsee vauvalle tunnepitoista ja voimakasta vuorovaikutushetkeä. (Lindon 2005, 189; Mäntymaa & Puura 2012, 20.)

Myös lapsen kiintyminen rakentuu vähitellen vuorovaikutuksessa häntä hoivavaan aikuiseen. Tämän kautta lapsi alkaa rakentaa itselleen sisäisiä työmalleja, joiden avulla hän alkaa havainnoida maailmaa, muodostaa suunnitelmia, ennustaa tulevaa sekä tulkitsee saamaansa palautetta. (Hautamäki 2012, 29.)

Keltikangas-Järvinen (2012, 39) sanoo kiintymyssuhteen muodostumisen olevan ikään kuin lapsen ensimmäinen sosiaalinen taito. Tätä hän perustelee toteamalla, että kiintymyssuhteissa lapsi oppii sosiaalisen vuorovaikutuksen perusasian, eli miten ihmiset suhtautuvat toisiinsa. Hän kuitenkin muistuttaa, ettei lapsen tehtävänä ole luoda sosiaalisia suhteita, vaan aikuisen tulee mahdollis-

taa lapsen kiintymyssuhde ja opettaa sen kautta, miten ihmiset toimivat keskenään.

Vuorovaikutustilanteiden kautta lapsi alkaa suosia sellaista käyttäytymistä, joka tuo kiintymyksen kohteen luotettavimmin hänen lähelleen ja karttaa sellaista käyttäytymistä, joka vie kiintymyksen kohteen pois. Lapsi alkaa myöhemmin soveltaa hyväksi havaittuja käyttäytymismalleja myös muihin ihmissuhteisiin. Käyttäytymismallien kautta lapsi muovaa itselleen käsitykset siitä, miten hyväksyttävä hän on aikuisen silmissä ja miten aikuinen reagoi hänen aloitteisiinsa. (Sinkkonen 2004, 1866–1867.)

Lapsen ensimmäisistä kolmesta vuodesta on olemassa enemmän psykologista ja psykiatrista kirjallisuutta kuin mistään muusta lapsen kehitysvaiheesta, sillä aihetta on tutkittu paljon. Lapsen kehitys on ensimmäisen kolmen vuoden aikana nopeampaa kuin milloinkaan muulloin ja aivotutkimukset ovat osoittaneet, että vuorovaikutus ja kiintymyssuhde lasta hoitaviin, tärkeisiin ihmisiin ovat ensimmäisten kolmen vuoden kehityksen perusta (Keltikangas-Järvinen 2012, 21, 23, 26.)

Aivotutkimukset myös osoittavat, että lapsen aivot muovautuvat merkittäväällä tavalla vuorovaikutuksessa. Vanhempien ja sisarusten lisäksi suuri merkitys kehitykselle on myös päivähoitolla ja kaverisuhteilla. (Kanninen & Sigfrids 2012, 27.)

Vuorovaikutuksella on oleellinen osuus myös lapsen kielen kehityksen kannalta. Jo todella pienellä lapsella on kyky ymmärtää kieltä ja oppia kommunikoimaan ymmärrettävillä sanoilla ja fraaseilla. Kielen kehitykseen tarvitaan kuitenkin vuorovaikutusta aikuisen kanssa, sillä vain kieltä kuulemalla lapsi voi oppia sitä. Kun pieni lapsi alkaa tapaila sanoja, on tärkeää, että hän saa vanhemmilta positiivista palautetta yrityksistään ja on myös oleellista, miten aikuinen itse kommunikoi lapsen kanssa. (Lindon 2005, 293–294.)

Ollessaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, lapsi työstää kielen rakenteita itselleen. Kun lapsi saa aikuiselta ohjausta erilaisten ilmausten käyttöön, pystyy lapsi kehittämään kielellisiä taitojaan. Kuulemalla aikuisen puhetta

ja saamalla tältä tukea omaan puheeseen, lapsi saa yhä enemmän vivahteita äidinkielestään. (Reunamo 2007, 89.)

Aikuisen tehtävä on tarjota lapselle rikas kielellinen ympäristö. Lapsi ja aikuinen muodostavat yhteisen kielen lapsen ollessa pieni, eikä tämän kielen muodostaminen ole mahdollista ilman, että osapuolia on kaksi. Kun aikuinen leikittelee kielen kanssa, rikastuttaa tilanteeseen sidottu kontakti lapsen kieltä. Saadessaan kokemuksia yhteisestä kielestä, lapsi tottuu siihen, että yhteinen kieli luo runsaasti mahdollisuuksia osallisuuteen. (Reunamo 2007, 91–93.)

Ennen kaikkea vuorovaikutus, joka on ohjaavaa ja positiivista, vahvistaa lapsen itsetuntoa. Se myös antaa lapselle eväät oppia arvostamaan itseään, edistää leikki- ja neuvottelutaitojen kehittymistä sekä auttaa lasta sietämään pettymyksiä. Kaikki laadullisesti riittävän hyvä vuorovaikutus lapsen ensimmäisinä elinvuosina luovat myös pohjan lapsen psyykkiselle terveydelle ja aivojen toiminnan kehitykselle. (Huhtanen 2005, 18; Hermanson 2012.)

3.3 Vuorovaikutus perhepäivähoidossa

Kun lapsi aloittaa päivähoiton, on se hänelle merkittävä siirtymisen vaihe elämässä. Koska pieni lapsi on hyvin haavoittuvainen tällaisessa uudessa tilanteessa, on tärkeää, että lapsen ja häntä hoitavan aikuisen välille rakentuu turvallinen ja luottavainen vuorovaikutussuhde. Toistuvien vuorovaikutustilanteiden myötä lapselle alkaa muodostua toissijainen kiintymyssuhde hoitajaan, joka vaikuttaa myös lapsen päivähoitoon sopeutumiseen. On todettu, että hoitajaansa turvallisesti kiinnittyneet lapset ovat turvattomasti kiinnittyneitä lapsia empaattisempia ja itsenäisempiä sekä orientoituneempia tavoitteelliseen toimintaan. Lisäksi lapsi oppii vuorovaikutuksessa muun lapsiryhmän kanssa huomaamaan sisäisen tunnemaailmansa eriyäisyyden muiden lasten tunnemaailmasta. (Sinkkonen & Suhonen 2006, 124–125.)

Koska perhepäivähoidossa lapsiryhmä on pieni, hoitajalla on enemmän aikaa yksilölliseen vuorovaikutukseen lasten kanssa sekä hyvät mahdollisuudet luoda lapsen kanssa yhteisymmärrys erilaisten toimintojen tavoitteista ja tarkoitukses-

ta. Näiden kautta lapsi ja hoitaja ymmärtävät toisiaan ja pystyvät osallistumaan vuorovaikutukseen samanarvoisesti. Mitä läheisempi hoitajan ja lapsen välinen suhde on, sitä helpommin hoitaja pystyy vastaamaan tarkoituksenmukaisesti lapsen tarpeisiin sekä ymmärtää tämän toiminnan merkityksiä. (Parrila 2002, 209–211.)

Hyvän vuorovaikutuksen tulisi olla lämmintä, aitoa ja rakentavaa. Jotta lapsi tuntisi olonsa rakastetuksi ja arvostetuksi omana itsenään, tulee aikuisen kyetä tunnistamaan lapsen oma persoonallisuuden laatu ja vastata siihen. (Alho-Kivi 2005, 35.) Perhepäivähoitajat ovat kertoneet, että heidän työssään yksi merkittävimpiä myönteisiä asioita on mahdollisuus päästä lähelle lasta. He ovat kertoneet sylihetkien olevan lasten kanssa tasapainoisia ja luontevia ja että kiireettömässä sekä pitkäkestoisessa hoitosuhteessa lasten osoittama kiintymys ja luottamus näkyvät selkeästi. Perhepäivähoitajat ovat myös kertoneet, että kaikissa arjen tilanteissa löydetään aina yhteinen perusta hyvälle läsnäololle. (Reunamo 2007, 151.) Lisäksi Heinämäki (2002, 44–45) nostaa esille vielä perhepäivähoidon kokonaisvaltaisuuden; kun sama hoitaja on lapsen kanssa koko päivän, pystyy hän tekemään kokonaisvaltaisen kuvan lapsesta, tämän kehityksestä ja temperamentista. Hoitaja oppii siis tuntemaan jokaisen lapsen yksilöllisesti.

Koska perhepäivähoito tapahtuu hoitajan kodissa, tekee hoitaja päivän aikana samoja askareita, kuin kodissa yleensä. Hoitaja muun muassa tekee ruokaa ja siivoaa ja näihin askareisiin myös lapsi voi osallistua. Näissä tilanteissa lapsella on mahdollisuus kanssakäymiseen ja vuorovaikutukseen perhepäivähoitajan kanssa, joka edesauttaa lapsen sosiaalista kehitystä monipuolisesti. Perhepäivähoidon ilmapiirin ollessa myönteinen, uskaltaa lapsi lisäksi ilmaista mielipiteitään ja harjoitella ristiriitojen ratkaisemista sekä kielteisiä tunteita. (Alho-Kivi 2005, 40.)

Hoitajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta pidetään perhepäivähoidon laadun ydintekijänä. Perhepäivähoitajalla on päivän aikana runsaasti mahdollisuuksia kanssakäymiseen yksittäisen lapsen kanssa, aina leikeissä, ulkoilussa kuin ristiriitatilanteiden selvittämisessäkin. Tässä luonnollisessa ympäristössä syntyy

luontevasti läheisiä ihmissuhteita ja hoitajalla on hyvät mahdollisuudet jokaisen lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen. (Parrila 2002, 209; Alho-Kivi 2005, 39–40.)

3.4 Lapsen ja perhepäivähoitajan roolit vuorovaikutuksessa

Vuorovaikutuksen perustana toimii kohtaaminen. Kohtaamisen kautta herätämme luottamuksen ja luomme yhteyden toiseen ihmiseen. Kohtaamisessa on lisäksi kyse kahden ihmisen toiminnan sovittamisesta yhteensopivaksi vuorovaikutukseksi. Kun puhumme hoitajan ja lapsen välisestä kohtaamisesta, on hoitajalla siinä aina suurempi vastuu. Hoitajalta odotetaan lempeyttä, huolehtivuutta, joustavuutta ja tarkkanäköisyyttä hänen ymmärryksensä, elämäkokemuksensa ja roolivastuunsa vuoksi. Ennen kaikkea hoitajalla on vastuu luoda lapselle kokemus turvassa olosta ja kauniisti kohdatuksi tulosta. Lapselle ei saa missään kohtaamisen vaiheessa tulla oloa, ettei häntä kunnioiteta tai ettei hänen tapaansa kertoa asiaansa arvosteta. (Kontu 2006, 111; Mattila 2011, 15, 18.)

Myös lapsen kehitysvaiheella on merkityksensä kohtaamisessa ja hoitajalta vaaditaankin kykyä huomioida lapsen aloitteet vuorovaikutuksessa hänen ikätasonsa mukaan. Lapsuudessa luodaan perustaa elinvoimalle sekä elämänsuoralle ja näin ollen jokainen kohtaaminen on lapselle merkityksellinen. Lapsi tarvitsee vahvistavia kohtaamisia, jotta hän saa rohkeutta elää omaa elämäänsä. (Mattila 2011, 18; Salo 2012, 95.)

Puhuttuja toimintaohjeita ja selityksiä kokonaisvaltaisemmin ja herkemmin lapsi aistii ja tulkitsee tunneilmaisuja ja tunneilmapiiriä. Sosiaalisen vuorovaikutuksen lähtökohtana toimii avoin ja luottamusta herättävä ilmapiiri, ja merkityksellistä on, että hoitaja virittäytyy lapsen aaltopituudelle. Lapsi tarvitsee aikuisilta ennen kaikkea emotionaalisesti läsnä olevaa vuorovaikutusta, jonka on tutkittu myös ennustavan turvallista kiintymystä. (Huhtanen 2005, 19; Salo 2012, 91.)

Emotionaalisen läsnäolon lisäksi hoitajalta vaaditaan sensitiivisyyttä, eli kykyä reagoida lapseen tunnekielellä. Sensitiivinen hoitaja pystyy siis ilmaisemaan

lapselle aitoja, positiivisia tunteita esimerkiksi lämpimän äänen ja aidon hymyn kautta. Tärkeää kuitenkin on, ettei sensitiivisyys ole teennäistä, sillä lapsi aistii eron aidon ja epäaidon sensitiivisyyden välillä. Toisaalta, mikäli aikuinen on toinen ja hiljainen sekä tunnekieleltään lattea, tulkitsee lapsi hänet helposti kylmäksi ja vihamieliseksi. (Salo 2012, 92–93.)

Kolmantena tärkeänä tekijänä lapsen ja hoitajan välisessä vuorovaikutuksessa on hoitajan kyky hallita omia kielteisiä tunteitaan. Tämä ei tarkoita, ettei aikuinen saisi näyttää mitään kielteisiä tunteita, vaan että usein toistuva ärtyneisyys ja avoin kiukku voivat haitata lapsen tunnesäätelyä. On tärkeää myös muistaa, että lapsen tehtävä ei koskaan ole toimia aikuisen tunteiden säätelijänä tai aikuisen rauhoittajana. Suositeltavaa olisi, että lapsen tehdessä jotain kiellettyä, hoitaja kertoo lapselle miltä teko tuntuu, sen sijaan että alkaisi huutaa tälle. Tämän kautta lapsi oppii myös syy-seuraussuhteita. (Salo 2012, 93.)

Vaikka vuorovaikutus lapsen kanssa tulisi olla tasa-arvoista, on kuitenkin tärkeää tunnistaa ja tunnustaa epäsymmetrisyys lapsen ja hoitajan välisessä suhteessa. On tärkeää myös muistaa, että hoitajalla on aina olemassa valtaa, jota hän myös väistämättä käyttää. Hyvän kasvatuksen ydinehto on avoin ja rehellinen vuorovaikutus, mutta mikäli aikuinen pyrkii vallan käyttämättömyyteen, tuhoaa se aidon ja suoran vuorovaikutuksen johtamalla näkymättömiin vallankäytön muotoihin. Kun vallankäyttö on avointa, säilyttää se eron lapsen ja hoitajan tunteiden välillä, muttei estä luottamuksellisen suhteen syntyä. (Kalliala 2008, 20–21.)

Hyvään vuorovaikutukseen hoitajan ja lapsen välillä kuuluu lisäksi lapsen toiminnan ohjaus, opetus ja kasvatusta sekä lapsen tunnetilojen säätely. Hoitajan tulee lisäksi asettaa lapselle rajoja ja tarvittaessa kieltää tätä. Hoitajan tulee myös huomioida, ettei keskeytä lapsen leikkiä tai puhu päälle, vaan tukee lapsen vuorovaikutusta leikin kautta. Parhaimmillaan hoitajan ja lapsen välinen vuorovaikutus on kommunikaatiosuhteiden harjoittelua yhdessä ja ollessaan aidosti sensitiivinen, myös hoitaja voi oppia lapselta vuorovaikutustaitoja. (Kontu 2006, 114; Mattila 2011, 101; Salo 2012, 95–96.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tausta, tavoite ja tutkimuskysymykset

Turussa käydään tällä hetkellä keskustelua siitä, onko perhepäivähoito katoava palvelun ala. Perhepäivähoitajiksi haluavia on vähän, eikä Turussa ole tällä hetkellä tarvetta palkata uusia hoitajia. Myös maanlaajuisesti perhepäivähoidon suosio on laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2012 kunnallisen perhepäivähoidon osuus oli 16 prosenttia, kun taas kunnallisten päiväkotien osuus oli 76 prosenttia (THL 2014.)

Toimeksiantajani toivoi, että perhepäivähoitoa tuotaisiin nyt kaikin mahdollisin tavoin esille, jotta saataisiin kasvatettua perheiden tietoisuutta perhepäivähoidosta sekä mahdollisesti sen suosiota. Olen itse ollut lapsena perhepäivähoitossa ja tiedän kokemuksesta, että kun lapsen ja perhepäivähoitajan välille on syntynyt hyvä vuorovaikutussuhde, voi lapsi olla hoitajaan yhteydessä vielä aikuisenakin. Nämä asiat innoittivat minua tarttumaan tilaisuuteen ja lähteä tutkimaan tarkemmin, onko vuorovaikutus todella perhepäivähoidon valttikortteja ja pohjautuuko siihen myös hyvä lapsuudenkokemukseni.

Koska perhepäivähoidossa on monia hyviä asioita ja toimivia käytäntöjä, oli aihetta tarpeen rajata. Toimeksiantajani nosti esiin ennen kaikkea lapsen ja perhepäivähoitajan välisen vuorovaikutussuhteen sekä hyvän vuorovaikutuksen mahdollisuuden perhepäivähoidossa yleisesti. Kuten edellä on tullut esiin, varhaiset vuorovaikutussuhteet ovat hyvin tärkeitä lapsen ensimmäisten elinvuosiensa aikana ja vaikuttavat myös lapsen kehitykseen. Tämän vuoksi päädyin rajaamaan työni käsittelemään lapsen ja hoitajan välisen vuorovaikutuksen näkymistä perhepäivähoidossa.

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää perhepäivähoitajia haastatteleamalla, miten lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus on läsnä perhepäivähoidossa. Tarkoitus oli tuoda esiin juuri hoitajien näkökulma asiaan, jotta tutkimustulokseni vastaisi mahdollisimman hyvin totuutta.

Tutkimustehtäväni olivat

1. Miten perhepäivähoitajat kuvaavat vuorovaikutusta?
2. Millaisia vuorovaikutustilanteita perhepäivähoidossa on?
3. Mitkä tekijät vaikuttavat lapsen ja hoitajan välisen vuorovaikutussuhteen toteutumiseen?
4. Miten hoitajan vuorovaikutusosaaminen huomioidaan perhepäivähoitajien koulutuksessa?
5. Miten hoitajat parantaisivat perhepäivähoitajien ja lasten välistä vuorovaikutusta?

Nämä tutkimustehtävät toimivat tutkimukseni punaisena lankana koko prosessin ajan.

4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu

Tutkimukseni oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen ideana on antaa tutkittavan ilmiön sisällöille tulkintoja, kuvailla tutkittavaa ilmiötä seikkaperäisesti, kehittää aineistosta uutta teoriaa, löytää tutkittavaan ilmiöön sisältyviä merkityksiä tai saada tutkittava asia ymmärrettäväksi. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkittavaa ilmiötä havainnoidaan, kuvaillaan, luonnehditaan sekä tulkitaan ja ilmiölle on tyypillistä dialektisuus ja reflektiivisyys. Tutkittava ilmiö liittyykin yleensä kulttuuriin, psyykkisiin tai sosiaalisiin yhteyksiin. (Pitkäranta 2014, 33, 106.)

Tutkimusmenetelmänäni toimi haastattelu. Haastattelu on yksi käytetyimpiä kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä, jonka muotoja ovat avoin haastattelu, teema-haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu, strukturoitu haastattelu ja ryhmähaastattelu. Oli haastattelutyylillä mikä vain, on haastattelu aina vuorovaikutustilanne, johon tulee valmistautua. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Itse toteutin haastattelut puolistrukturoituna yksilöhaastatteluna, joka haastattelumuotona sijoittuu täysin strukturoidun - ja teemahaastattelun välimaastoon. Tahdoin saada haastateltavilta vastauksia itse määrittämiini asioihin, mutten kuitenkaan halunnut käyttää lomaketta. Näin ollen puolistrukturoitu haastattelu sopi menetelmäkseni parhaiten. Puolistrukturoidulle haastattelulle tyypillistä ovat haastatteluteemat, joiden alle on tehty joitain tarkentavia kysymyksiä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kerroin tutkimusalueeni perhepäivähoitajille tekemästäni tutkimuksesta marraskuussa 2014. Olimme ennen tätä keskustelleet toimeksiantajani kanssa kohdeyhmästäni ja siitä, ketkä hoitajista olisivat tutkimukseni kannalta sopivia osallistumaan haastatteluihin. Pitkärannan (2014, 92) mukaan haastattelun yksi eduista on juuri siinä, että haastatteluun voidaan tutkimusjoukosta valita niitä henkilöitä, joilla on tutkittavasta aiheesta tietoa ja kokemusta.

Jotta sain mahdollisimman monipuolisen haastattelujoukon, valikoitui tutkimukseeni hoitajia, joilla oli mahdollisimman eripituisia työuria ja jotka olivat eri aikoina suorittaneet perhepäivähoitajan ammattitutkinnon tai eivät olleet suorittaneet tutkintoa lainkaan. Yksi haastateltavista toimi myös kolmiperhepäivähoitajana. Alun perin olimme toimeksiantajani kanssa valinneet haastattelujoukkoon kahdeksan perhepäivähoitajaa, mutta yksi hoitajista kieltäytyi osallistumisesta ja näin ollen haastattelujoukko muodostui seitsemästä perhepäivähoitajasta.

Haastateltavien määrään vaikutti resurssien, ennen kaikkea ajan rajallisuus (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87). Eskolan ja Suorannan (2003, 96) mukaan sopiva haastattelujoukko koostuu kuitenkin 4–8 haastateltavasta, joten seitsemän perhepäivähoitajan joukko asettuu juuri tämän suosituksen sisälle.

Itse haastattelut ajoituivat joulukuulle 2014 sekä tammikuulle 2015. Sovin jokaisen haastateltavan kanssa haastatteluajan erikseen ja toteutin haastattelut hoitajien kotona heille sopivina ajankohtina. Toimitin jokaiselle haastateltavalle haastattelukysymykset (Liite 2) saatekirjeineen (Liite 1) etukäteen, jotta he saisivat tutustua niihin ja miettiä mahdollisia vastauksiaan valmiiksi. Toimitin hoitajien välityksellä myös hoitolasten perheille tiedotteen tutkimuksestani (Liite 3),

jotta he olisivat tietoisia tutkimuksestani sekä vierailuistani hoitajien luona lasten hoitopäivien aikana.

Aineiston dokumentoinnissa käytin nauhoittamista. Eskolan ja Suorannan (1999, 90) mukaan nauhurin käytöstä on hyvä sopia haastateltavan kanssa etukäteen. Hirsjärvi ja Hurme (2011, 93) taas sanovat, ettei nauhoittamiseen suostumisesta kannata tehdä suurta numeroa ja valintatapahtumaa, vaan ennemmin tiedustella asiaa sivulauseessa samalla, kun jo virittää nauhuria toimintakuntoon.

Itse kerroin haastateltaville nauhurin käytöstä samalla, kun kerroin heille tutkimuksesta. Kerroin jokaiselle haastateltavalle, että tulen säilyttämään nauhoitteet vain itselläni ja että tulen tuhoamaan ne tutkimuksen valmistuttua. Korostin heille myös, ettei kenenkään haastateltavan nimeä tulla mainitsemaan työn missään vaiheessa ja että jokaisen tutkimukseen osallistuvan intimitteetistä tullaan myös muutoin huolehtimaan.

Nauhoittamisen lisäksi tein haastatteluista myös muistiinpanoja. Vaikka Hirsjärvi ja Hurme (2011, 92) ovat sitä mieltä, että haastattelijan tulisi kyetä toimimaan ilman kirjoitusvälineitä, koin kuitenkin, että itselleni muistiinpanojen tekemisestä oli hyötyä. Pystyin näin syventymään haastateltavan sanoihin paremmin kuin pelkästään kuuntelemalla. Käytin muistiinpanojen tekemiseen tietokonetta, joten haastattelut pääsivät etenemään jouhevasti, eikä haastateltavien tarvinnut odottaa, että ehdin kirjoittaa muistiinpanoja käsin.

Haastatteluiden kestot poikkesivat suuresti toisistaan. Lyhimmät haastattelut olivat vain noin kymmenen minuuttia, pisimmät lähes tunnin mittaisia. Osassa haastatteluista häiriötekijöinä olivat haastattelutilanteessa läsnä olevat lapset, mutta heidän läsnäolonsa ei häirinnyt niin, ettei haastatteluja olisi saatu suoritettua loppuun tai että nauhoitteet olisivat kärsineet lasten äänistä. Koen, että jokainen hoitaja pystyi myös hyvin keskittymään haastatteluun, eivätkä he jättäneet vastaamatta kysymyksiin pienistä häiriötekijöistä huolimatta.

Jokainen haastateltu hoitaja kysyi minulta etukäteen, häiritseekö lasten läsnäolo haastattelua ja vastasin kieltävästi. Näin jälkikäteen ajateltuna, mikäli haastatte-

lutilanteessa olisi ollut vain hoitaja ja minä, olisivat hoitajat saaneet keskittyttyä itse haastattelutilanteeseen paremmin. Tämän myötä myös hoitajien vastaukset olisivat saattaneet olla laajempia, kun ajatus ei olisi välillä katkennut. Monet hoitajista olivat tosin miettineet ja kirjanneet vastauksia etukäteen itselleen ylös, joka auttoi kysymyksiin vastaamisessa.

Joissain haastatteluissa olleista häiriötekijöistä huolimatta koen haastattelutilanteiden menneen hyvin ja koen saaneeni vastauksia juuri niihin asioihin, joihin lähdin vastauksia hakemaan. Puolistrukturoitu haastattelu toimi yksilöhaastatteluissa hyvänä pohjana, ohjasi keskustelua hyvin eteenpäin ja rungon avulla haastattelutilanne pysyi hyvin tutkimuksen aiheessa, eikä juuri lähtenyt poikkeamaan muihin aiheisiin.

4.3 Aineiston analyysi

Käytin tutkimuksessani teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Teoriaohjaavassa analyysissä teoria toimii analyysin apuna ja siinä on teoreettisia kytkentöjä, mutta analyysi ei kuitenkaan pohjautu teoriaan suoraan. Teoriaohjaavassa analyysissä myös keskeiset käsitteet tulevat teoriasta ikään kuin valmiina, eikä niitä luoda tutkimuksen aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96, 115.)

Sisällönanalyysillä tarkoitetaan tutkimusaineiston tiivistämistä ja erittelyä sekä yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien etsimistä. Sisällönanalyysin keinoin tutkimusaineistosta pyritään tekemään tiivistetty kuvaus, joka liittyy tulokset aiheen laajempaan kontekstiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.)

Kun olin kerännyt tutkimusaineistoni, aloin litteroida eli puhtaaksikirjoittaa sitä. Kokonaisuudessaan litteroitavaa aineistoa oli vajaan kahden ja puolen tunnin edestä, eli puhtaaksikirjoitettua tekstiä tuli 22 sivua. Litteroinnin jälkeen teemoittelin aineiston haastatteluteemojen mukaan, eli jäsensin teemojen alle mitä kustakin aiheesta oli sanottu. Näin pystyin vertaamaan samasta teemasta tulleita vastauksia keskenään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Jäsennetyt teema-alueet olivat 1. Haastateltavien taustatiedot, 2. Vuorovaikutuksesta yleisesti, 3. Lapsen

ja perhepäivähoitajan välinen vuorovaikutus, 4. Perhepäivähoitajan koulutuksen antamat valmiudet vuorovaikutusosaamiselle.

Tämän jälkeen aloin koodata aineistoa erivärisin alleviivauksin. Koodauksen tarkoituksena on nostaa esiin tutkimustehtävien kannalta oleellisia asioita ja tämän kautta selkiyttää litteroitua aineistoa (Saarinen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Alleviivasin aineistosta samalla värillä samanlaisia ja samankaltaisia asioita teema teemalta ja merkitsin myös aineistossa esiintyvät selkeät poikkeavuudet lihavoimalla tekstiä. Kun olin koodauksen myötä saanut paremman käsityksen aineistosta, oli minun helpompi siirtyä aineiston osittaiseen kvantifiointiin, eli laskemaan kuinka monen hoitajan vastauksissa eri asiat nousivat esiin.

Koska aineistossa nousi paljon esiin myös kertaluontoisesti mainittuja asioita, en kvantifioinut jokaista vastausta erikseen, vaan myös yhdistelin niitä puhumalla ”muista esiin tulleista asioista”. Tahdoin myös pitää tutkimustulokseni selvästi kuvailevana, enkä tämän vuoksi liittänyt tässä raportissa oleviin tutkimustuloksiin erillisiä taulukoita tai kuvioita vastauksista. Kvantifioinnin jälkeen siirryin tarkempaan tulosten kirjaamiseen.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Tutkittavien taustatiedot

Kaikki haastateltavat olivat naisia. Heistä kolmella oli perhepäivähoitajan ammattitutkinto, kaksi ei ollut suorittanut tutkintoa lainkaan ja kahdella tutkinnon suorittaminen oli vielä hieman kesken. Tutkinnon suorittaneet hoitajat olivat suorittaneet tutkinnot hyvin eri aikoihin, joten niiden sisällöt ovat poikenneet melko paljon toisistaan. Seitsemästä hoitajasta kuusi teki työtä omassa kodissaan ja yksi toimi kolmiperhepäivähoitajana.

Hoitajien työurien pituudet vaihtelivat paljon, sijoittuen kolmen ja kolmenkymmenen vuoden välille. Neljällä hoitajalla oli tällä hetkellä neljä hoitolasta, kolmella kolme. Kahdella hoitajalla lapsiryhmään kuului myös yksi oma lapsi. Kaikki hoitolapset olivat iältään 1–5-vuotiaita.

5.2 Hoitajien näkemyksiä vuorovaikutuksesta

Lähes kaikkien hoitajien mielestä vuorovaikutus on hyvin kokonaisvaltaista. Tarkemmin eriteltyinä kuusi seitsemästä hoitajasta kertoi vuorovaikutuksen koostuvan puheesta sekä ilmeistä ja eleistä. Kaksi hoitajaa nosti esiin äänensävyt ja –painot ja yksi kertoi vuorovaikutukseen kuuluvan ehdottomasti myös kaikki se, mitä ihminen jättää sanomatta tai tekemättä. Kaksi hoitajaa kertoi vuorovaikutuksen olevan toisen huomioimista sekä vastavuoroista ihmiseltä toiselle.

Se on sellasta kokonaisvaltasta. Et siihen kuulu ilmeet ja eleet ja tunteet, äänensävyt... niinku kaikki... H1

No mun mielest se on just sitä, et otetaan toinen huomioon ja vastataan toisen viestiin, on se sit sanallinen tai sanaton... H3

Kaikkien tutkittavien mukaan vuorovaikutus vaikuttaa lapsen kehitykseen jollain lailla. Kolme hoitajaa korosti vuorovaikutuksen olevan tässä suhteessa erittäin tärkeää ja kahden mukaan lapsi ei voisi edes kehittyä ilman vuorovaikutusta.

Viisi hoitajaa mainitsi vuorovaikutuksen vaikuttavan lapsen kielelliseen kehitykseen ja neljän mukaan myös lapsen minäkuva kehittyy vuorovaikutuksen kautta. Hoitajien mukaan vuorovaikutus vaikuttaa lisäksi muun muassa lapsen omanarvon tunteen kehittymiseen, sosiaalisten – sekä muiden taitojen kehittymiseen, itsetuntoon ja itseluottamukseen.

No ainakin kielelliseen kehitykseen ja sitten mun mielestä itseluottamukseen, itsetuntoon, kaikkeen. H2

...ottaa kontaktia ihmisiin myönteisesti ja hänestä tulee sosiaalisempi, tai hänellä on niinku myönteisiä keinoja siihen sosiaaliseen elämään... H4

No kyllähän se niinku puheeseen ja tällaiseen... ja kaikkiin tällaisiin taitoihin... H6

Kaksi hoitajaa viittasi vastauksissaan myös tutkittuun tietoon. Toinen hoitaja viittasi tutkimuksiin vuorovaikutuksen yhteydestä lapsen aivojen kehitykseen ja toinen viittasi psykologien tutkimuksiin lapsen kohtaamisesta ja nähdyksi tulemisesta.

Sit ku mä oon lukenu noita psykologeja, ku ne on nyt viime aikoinaki kirjottanu, et kuin tärkeätä se on se kohtaaminen ja nähdyks tuleminen... H1

...eiks siit oo tutkimuskin, et aivojen kehitykseen se ainakin vaikuttaa...H7

5.3 Lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus perhepäivähoidossa

Hoitajat kuvasivat heidän ja lasten välillä olevia päivittäisiä vuorovaikutushetkiä monipuolisesti ja kaikkien hoitajien mielestä vuorovaikutus on läsnä arjessa koko hoitopäivän ajan. Erilaisiksi vuorovaikutustilanteiksi nostettiin syömis – ja pukemistilanteet, vaipanvaihto hetket, leikki, askartelu, ulkoilut sekä loruttelut ja lasten kanssa juttelu. Yksi hoitajista nosti esiin myös ympäristön tarkkailun, yleisen ihmettelyn lasten kanssa, huumorin ja erilaiset keholliset kysymykset, kuten ”Miltä tuntuu?”.

No pitkin... heti aamusta. Halia ja sylä ja huumoria, ihmettelyä, ympäristöä tarkkaillaan, kehollisia kysymyksiä; miltä tuntuu, mitä haluaa tehdä, mitä kuuluu. H1

No mun mielestä siis käytännös niinku koko aika. Kaikki arkitoiminnot: pukemiset, syömiset, kaikki. Siis ja... ja muutenki siis koko aika jutustellaan lasten kans... H2

...no se alkaa siitä kun he tulee tänne hoitokotiin, et mä yleensä nappaan heidät syliin kun he tulee. Et en kättele vaan halaan... Ja yritän antaa aina sen vaikutelman, että ollaan odotettu sit just häntä tänne meille.. H4

Mut tietysti, ku he on niin pieniä, et mul ei oo sellast ohjattua leikkiä, et tietysti me lorutellaan heidän kans ja leikki... ja sit ihan tollaset siirtymätilanteet, et just ruokailut ja pukemiset ja lähtemiset ja nukuttamiset. H5

Kysyttäessä miten hoitajat huomioivat lapset yksilöllisesti päivän aikana, oli kolme hoitajaa sitä mieltä, että juuri perhepäivähoidossa on se vahvuus, että lapsen yksilölliselle huomioimiselle jää aikaa. Viisi hoitajaa kertoi ottavansa tietoisesti aina yksittäisiä lapsia syliin ja viisi kertoi juttelevansa päivän aikana jokaisen lapsen kanssa erikseen. Lisäksi hoitajat nostivat esille yksilölliset huomioimiset askarteluissa, leikeissä ja vessatilanteissa sekä lapsen kehitystason ja kiinnostuksen kohteiden huomioimisen päivän toiminnoissa.

Yksi hoitajista koki tärkeänä, että aikuinen huomioi aina lapsen kontaktinottoyritykset. Toinen hoitaja kertoi ryhmässään olevan yksi selvästi dominoivampi lapsi, mutta hän pyrkii siihen, että myös hiljaisemmat lapset saisivat äänensä kuuluviin.

Neljä hoitajaa koki, että heillä on tarpeeksi aikaa lapsen yksilölliseen huomioimiseen. Kolme kertoi, ettei aikaa aina ole tarpeeksi, mutta kaksi heistä totesi aikaa kuitenkin olevan siinä määrin, että he ovat tyytyväisiä tilanteeseen.

Kahden hoitajan mukaan yksilölliseen huomioimiseen jäävä aika riippuu täysin ryhmän kokoonpanosta. Molemmat painottivat, että mikäli ryhmässä on paljon yksivuotiaita, jotka vaativat jatkuvaa valvontaa, ei aikaa yksilölliselle huomioinnille jää samalla lailla kuin ryhmässä, jossa on isompia lapsia. Toinen heistä kertoi myös, että mikäli ryhmässä on sellainen lapsi, joka on tottelematon tai muulla tavoin sitoo aikuista, niin aikaa muiden yksilölliselle huomioinnille jää vähemmän.

Kolme hoitajaa koki, että lapsen yksilöllistä huomioimista voisi kehittää, mutta kaksi ei osannut kertoa sen tarkemmin miten. Kolmas kertoi, että lapsia sijoitettaessa hoitajille, voisi miettiä, ettei samalle hoitajalle tulisi hirveän montaa yksivuotiaista lasta, jolloin yksilölliselle huomioimiselle jäisi enemmän aikaa.

Mun mielest just perhepäivähoidos se on nimenomaan vahvuus, et ihan varmasti ehtii kyl jokasen huomaamaan. H2

On nyt täl hetkel, et sehän on ihan ryhmästä kiinni. Et sit jos ajatellaan, et ois vaik neljä yks vuotiast, ni siin kohtaa ehkä saattais tulla tämmönen, et... et kokis, ettei millään ehdi... H3

Ei sitä kyl aina oo, et joskus jollain voi olla paljon... paljon tota noinnii asiaa ja sit ei oikeesti, ei ehdi tai ei pysty kuuntelemaan, et se on välil vähän harmi. H4

No varmaan sais enemmänki olla... Mut kyl meil ihan hyvin menee. H7

5.4 Lapsen ja hoitajan välisen vuorovaikutussuhteen muodostuminen ja sen kehittäminen

Perhepäivähoitajat kuvasivat lapsen ja hoitajan välistä hyvää vuorovaikutussuhdetta avoimeksi, luottamukselliseksi, puolin ja toisin kuuntelevaksi ja sellaiseksi, että lapsi tulee mielellään hoitoon. Hyvää vuorovaikutussuhdetta kuvattiin myös sanoilla aito, välitön, rehellinen, positiivinen ja humoristinen. Lisäksi kaksi hoitajaa koki tärkeäksi, että lapsi on osallisena päivän toiminnassa ja saa esittää myös omia mielipiteitään ja toiveitaan.

Kuusi hoitajaa koki, että omalla kohdalla hyvä vuorovaikutussuhde lasten kanssa toteutuu hyvin. Yksi tosin myönsi, ettei toteudu joka päivä, mutta pääasiassa kuitenkin. Yksi hoitaja kertoi, että yhden lapsen kohdalla toteutuu erittäin hyvin, mutta koska kyseinen lapsi vie eniten huomiota ryhmässä, on hoitaja jäänyt miettimään, toteutuuko se myös muiden lasten kanssa. Hoitaja kuitenkin kertoi pyrkivänsä kaikin keinoin siihen, että hyvä vuorovaikutussuhde syntyisi kaikkien lasten kanssa.

...normaalit tietty, onhan niit harmituksia ja tällasia, mut jos se nyt on alituista, et näkee ettei oo hyvä olla, ni sit siin on jotain parantamisen varaa. H6

Joo, siis joo. Ehdottomasti koen kyl. Ainakin omasta mielestäni... ei jää kyl ketään ikinä jalkoihin. H2

Joo-o. Ei tietenkään ihan joka päivä. On välillä sellasia päiviä, ettei, mut pääasiassa joo. Et kyl mä yritän... vanhemmat on kyl ollu kans ihan tyytyväisiä asiaan. Et ei oo ollu mitään poikkipuolinaista sanaa. H4

Kolmen hoitajan mukaan hyvän vuorovaikutussuhteen syntyminen vaatii jo edelläkin mainittua luottamusta lapsen ja hoitajan välillä. Kolme hoitajaa totesi myös, että hyvän suhteen muodostumiseen vaaditaan aikuisen kykyä kohdata jokainen lapsi yksilönä ja juuri sellaisena kuin hän on. Tärkeäksi tekijäksi nostettiin myös toimiva yhteistyö vanhempien kanssa; jos vanhempien näkemykset poikkeavat kovasti hoitajan näkemyksistä tai yhteistyö on muutoin hankalaa, vaikuttaa se väistämättä myös hoitajan ja lapsen välisen suhteen muodostumiseen. Tätä mieltä oli kolme hoitajaa.

Muita yksittäisiä esiin nousseita tekijöitä hyvän vuorovaikutussuhteen syntymiselle olivat lapsen ikä, hoitajan kiinnostus lapsen asioista ja tekemisistä, lapsen luonne, lapsen ja hoitajan terveydentilat, kummankin osapuolen väsymys, sekä se, ovatko sisarukset samassa hoitopaikassa. Yksi hoitajista nimittäin koki, että mikäli sisarukset ovat samassa hoitopaikassa, saattaa pienempi lapsi tukeutua isoon sisareen niin paljon, että hoitajan on vaikea luoda hyvää vuorovaikutussuhdetta häneen.

Yksi hoitaja kertoi olevan tärkeää myös, että hoitaja on avoin ja rauhallinen ja ettei suhteen syntymisestä tehdä numeroa. Hoitaja totesi, että turha ”hötkyileminen” tulisi unohtaa, eikä kummankaan osapuolen tarvitse yrittää mitään. Tärkeää olisi olla ”ihan tavallisesti.”

No kyl se tietenki se nyt on siit lapsen luonteest aika pitkälti kiinni, et minkä luonteinen ja tottakai vanhemmatki ehkä jossain määrin vaikuttaa... H3

No... siihen vaikuttaa tietysti, et minkä ikänen lapsi tulee, ni se riippuu tavallaan... et ymmärtääkö, et voidaanko puhua, et onks meil semmosta, et mä voin selittää hänelle vai onk hän tämmönen pieni... Mut siis se, että rauhallisuus ja avoimuus ja vanhempien kanssa toimiva vuorovaikutus on kans tässä itseasias varmaan se ihan avainkysymys. H5

Perhepäivähoitajat lähtisivät parantamaan omaa ja lasten välistä vuorovaikutussuhdetta huomioimalla lapsia yksilöllisesti vielä nykyistä enemmän. Yksi hoitajista vähentäisi turhaa kiirettä ja meteliä, kaksi lisäisi vielä enemmän yhteisiä hetkiä lasten kanssa. Yksi hoitajista totesi, että mikäli hoitajan ja lapsen välinen vuorovaikutus ei toimi, on se kiinni enemmän hoitajasta kuin lapsesta, jolloin hoitajan tulee kehittää itseään, ei lasta.

Yleisemmällä tasolla hoitajat lähtisivät kehittämään perhepäivähoitajien vuorovaikutusta lisäämällä hoitajan läsnäoloa ja huomioimalla lasta yksilöllisemmin. Yksi hoitajista toivoisi hoitajien lisäävän yhteistä tekemistä ja että hoitajat menisivät mukaan lasten leikkeihin. Toinen toivoisi lisää empaattisuutta ja kolmas toisille perhepäivähoitajan kyvyn antaa aikaa myös vanhemmille.

Kolmiperhepäivähoitaja totesi kolmiperhepäivähoidon haasteen olevan siinä, että kun työskentelee vieraassa kodissa, voi aina puuttua tavaroita tai olla muita yllättäviä tekijöitä, jotka vievät aikaa lasten kanssa olosta. Tämän hän totesikin kehittämiskohteeksi yleisemmällä tasolla.

Toinen hoitaja mainitsi, ei niinkään kehitysideana vaan pikemminkin tärkeänä ylläpidettävänä asiana perhepäivähoitajien ja hoitolasten yhteiset tapahtumat. Näissä hoitajat pääsevät tutustumaan myös toisten hoitajien lapsiin ja mikäli lapset menevät tilapäisesti toisen hoitajan luo, eivät osapuolet ole täysin vieraita toisilleen. Tämä edesauttaa hyvään vuorovaikutukseen myös vieraampien lasten kanssa. Hoitaja kertoi olevan tärkeää, että myös perhepäivähoidon ohjaaja on toisinaan paikalla näissä tapahtumissa, jotta hän näkee hoitajia ja lapsia.

Yksi hoitajista korosti lisäksi olevan tärkeää, että hoitajat ottavat vapaa-ajalla riittävästi aikaa itselle ja joutenololle. Hän myös korosti, kuinka tärkeää on hoitajan kyky kohdata oma menneisyys ja nykyisyys sekä vaikeatkin tunteet. Kaiken tämän hoitaja koki parantavan hoitajien vuorovaikutusta lasten kanssa.

...no ensinnäki et itte todella panostais, et ois jokasen lapsen kanssa, yrittäis keskustella ja huomioida... todella paljon... H3

No kai siin sit täytyy niinku yksilönä enemmän panostaa... H6

...mun mielest se ainaki on tärkeet, et hoitajan täytyy muistaa aina olla läsnä, ettei hoitaja tee vaan jotain omia juttuja ja anna lasten vaan olla. H2

No ehkä just... sitä et hoitajat näkis sen, et joku... niinku et... näkis et joku laps on oma persoonas, ettei yleistettäis kauheesti, et... lapset on nyt tommosii ja toi nyt on tommonen, et yritettäis nähdä... et näkis ne hyvät puolet ja yrittäis ettii sen lapsen ajatukset... H3

...ettei se oo sit vaan pelkästään sitä, et ne viedään sinne ulos ja sit ne niinku siivoilee siellä, vaan niiden kans voi tehdä juttuja. H5

5.5 Vuorovaikutuksen huomioiminen perhepäivähoitajan koulutuksessa ja perhepäivähoidon ohjaajan toimesta

Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittaneista tai sitä juuri suorittavista hoitajista neljä oli sitä mieltä, että hoitajan vuorovaikutusosaaminen huomioidaan koulutuksessa. Kolme hoitajaa kertoi vuorovaikutusosaamisen olevan osa yhtä suoritettavaa näyttöä ja yksi juuri tutkintoa suorittava kertoi vuorovaikutuksesta puhuttavan koulussa paljon. Yksi hoitajista, joka on suorittanut tutkinnon 1980-luvulla, kertoi vuorovaikutuksesta olleen tuolloin puhetta, mutta ettei asiaa oltu vielä tuolloin viety niin pitkälle kuin nykyään. Vain yksi hoitaja koki, ettei vuorovaikutusosaamista huomioitu koulutuksessa lainkaan. Kyseinen hoitaja on suorittanut tutkinnon vuonna 1988.

No kyl siin yhdes, olik se nyt tää varhaiskasvatusnäyttö, ni siin ainaki on tota... osittain kyl käsitellään vuorovaikutusta ja kielellist kehityst ja tämmöst, et kyl sitä käsitellään kyl... H2

...olihan sielläki sellasta juttua, mut eihän se nyt näin pitkälle silloin viel oltu viety. H6

No sehän on niinku framilla koko ajan. Et siit puhutaan paljon koulussa ja just ku on näit näyttöitä... H7

Kolme hoitajaa koki, että perhepäivähoidon ohjaajan toimesta vuorovaikutusta ei huomioida lainkaan. Kahden hoitajan mielestä asiaa huomioidaan jonkin verran ja kahden mukaan asia huomioidaan hyvin. Kolme hoitajaa koki, että asiaa voisi ohjaajan toimesta huomioida paremmin ja kaksi heistä mainitsi, että juuri tutkitun tiedon saaminen asiasta olisi tärkeää. Kolmen hoitajan mielestä nykyinen määrä riittää hyvin ja yksi ei kommentoinut asiaa.

No ei kyl mun mielest oo oikeestaan... ei mun mielest oo ollu kyl mitään varmaan asiaan. Et ei se nyt mun mielest mitenkään haitakskaan ois, et jos esimerkiks ku meil on näit koulutuspäivii, ni niis on aika pitkälti ollu niit, jankataan aina niit samoi aiheit, et vois tietenki olla välil jotain muutaki. H3

Hmmm.... Ei kyl mun mielest oikeestaan. Kauheesti ainakaan. Mul ei oo jääny mieleen, et ois. H4

Kyllä mun mielestä hän ihan panostaa ja sellai ja kertoo ja tälle. H6

Kaikki hoitajat kokivat, että heidän tiimitapaamisissa, joita on noin kerran kuussa, vuorovaikutus nousee esiin. Kaikki hoitajat kokivat, että hoitajat puhuvat nimenomaan keskenään asiasta, jakavat kokemuksiaan ja juttelevat hoitolapsistaan. Neljän hoitajan mielestä tiimitapaamisten ”virallisen osion” aikana vuorovaikutus ei erikseen nouse esille. Yhden mielestä asiasta keskustellaan myös tuolloin ja kaksi ei tarkemmin eritellyt asiaa.

No kyl me niinku keskenään ainaki on tullu puhuttuu, sit ku meil on ollu keskenään oman tiimin kans, ni useinki keskustellaan tämmösis lasten kans olemisist ja miten joku lapsi niinku vastaa tai puhuu tai jotain. H3

...et ei välttämättä palaverin aikana niinkään, mut noin ku me ollaan muuten tiimin kans yhdessä... H5

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastatellut perhepäivähoitajat kuvasivat vuorovaikutusta hyvin monipuolisesti. Suurin osa hoitajista kuvasi vuorovaikutusta kokonaisvaltaiseksi asiaksi, joka koostuu muun muassa puheesta, eleistä ja ilmeistä. Kuten luvussa 3.1 todetaan, vuorovaikutus koostuukin aina sanattomasta ja sanallisesta viestinnästä. Luvussa nostetaan myös esiin, kuinka sanattomaan viestintään kuuluvat juuri ilmeet ja eleet sekä äänen käyttö. (Kauppila 2005, 19–20, 34; Vilén ym. 2008, 20). Lisäksi hoitajat kuvasivat vuorovaikutuksen olevan toisen huomioimista sekä vastavuoroista ihmiseltä toiselle. Voidaankin todeta perhepäivähoitajien tietävän ja kuvaavan hyvin, mitä kaikkea vuorovaikutukseen kuuluu.

Myös vuorovaikutuksen vaikutuksia lapsen kehitykselle perhepäivähoitajat kuvasivat hyvin. Monet hoitajat nostivat esiin vuorovaikutuksen vaikutuksen lapsen kielelliseen kehitykseen. Kuten Lindon (2005, 293–294) toteaa, vuorovaikutuksella on oleellinen osuus lapsen kielellisessä kehityksessä. Hän korostaa, kuinka jo hyvin pienellä lapsella on kyky ymmärtää kieltä, mutta kuinka kielen kehitykseen vaaditaan nimenomaan vuorovaikutusta aikuisen kanssa.

Huhtasen (2005, 18) ja Hermansonin (2012) mukaan ohjaava ja positiivinen vuorovaikutus vahvistaa lapsen itsetuntoa ja antaa lapselle eväät oppia arvostamaan itseään. Myös perhepäivähoitajat nostivat esille vuorovaikutuksen positiiviset vaikutukset lapsen minäkuvalle, itsetunnolle, itseluottamukselle sekä sosiaalisille taidoille. Osa hoitajista osasi myös nostaa esille, kuinka kehitystä ei pääse tapahtumaan ilman vuorovaikutusta ja kuinka myös negatiivisella vuorovaikutuksella on omat vaikutuksensa.

Tietoa vuorovaikutuksen yhteyksistä lapsen aivojen kehitykselle hoitajilla ei juuri ollut tai ainakaan he eivät tuoneet asiaa esille. Hoitajista vain yksi mainitsi asian. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että lapsen aivot muotoutuvat vuorovaikutuksessa merkittävällä tavalla. Tutkimukset osoittavat lisäksi, että nimenomaan päivähoitajilla ja kaverisuhteilla on suuri merkitys tässä asiassa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 27.)

Tutkimustuloksista voidaan myös todeta, että vuorovaikutuksen yhteys kiintymyssuhteen muodostumiseen on hoitajille epäselvää. Hautamäki (2012, 29) toteaa, että juuri vuorovaikutuksen kautta lapsen kiintymyssuhde häntä hoivavaan aikuiseen alkaa vähitellen rakentua. Voidaan toki myös pohtia, kertooko tämän tutkimuksen tulos hoitajien tietämättömyydestä vai nähdäänkö näiden kahden asian yhteys niin itsestään selvänä, etteivät hoitajat kokeneet tarpeelliseksi tuoda sitä esiin. Koska lähes kaikki hoitajat kertoivat kokevansa, että heidän ja lasten välillä on hyvä vuorovaikutussuhde, voidaan olettaa, että lasten ja hoitajien välillä on myös ainakin jonkinlainen kiintymyssuhde.

Hoitajien kuvausten mukaan hyvä vuorovaikutussuhde lapsen ja hoitajan välillä on avoin, luottamuksellinen, puolin ja toisin kuunteleva ja sellainen, että lapsi tulee mielellään hoitoon. Lisäksi hyvää vuorovaikutussuhdetta kuvattiin aidoksi, välittömäksi, rehelliseksi, positiiviseksi ja humoristiseksi. Esiin nostettiin myös lapsen oikeus omiin mielipiteisiin ja osallisuuteen. Alho-Kiven (2005, 35) mukaan hyvän vuorovaikutuksen tulisi olla lämmintä, aitoa ja rakentavaa. Jotta lapsi tuntisi olonsa rakastetuksi ja arvostetuksi omana itsenään, tulee aikuisen lisäksi kyetä tunnistamaan lapsen oma persoonallisuuden laatu ja vastata siihen.

Kuten jo totesin, hoitajat kokivat suurimmaksi osaksi omaavansa hyvät vuorovaikutussuhteet lapsiin. Kun tätä toteamusta verrataan hoitajien näkemyksiin hyvän vuorovaikutussuhteen kriteereistä, voidaan todeta, että hoitajien itsearviointi on totuudenmukainen. Kun hoitajien vastauksiin lisätään vielä heidän kertomansa kahdenkeskeisistä sylihetkistä lasten kanssa sekä yhdessä tekemisestä, voidaan todeta hoitajien ja lasten vuorovaikutuksen olevan juuri lämmintä ja aitoa, kuten Alho-Kiven mukaan tulisikin olla.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että perhepäivähoitajien ja lasten välinen vuorovaikutus on läsnä lähes koko hoitopäivän ajan ja erilaisia vuorovaikutustilanteita on pitkin päivää. Hoitajat nostivat vuorovaikutustilanteista kysyttäessä esiin leikkihetket, ruokailutilanteet, ulkoilun ja lasten kanssa juttelun. Myös Parrila (2002, 209) on todennut tutkimuksissaan, että perhepäivähoitajalla on päivän aikana runsaasti mahdollisuuksia kanssakäymiseen lasten kanssa. Hän

myös toteaa, että lapsen ja hoitajan välistä vuorovaikutusta pidetään perhepäivähoidon laadun ydintekijänä, jota myös tämän tutkimuksen tulokset puoltavat.

Parrila (2002, 209–211) on todennut lisäksi, että pienen lapsiryhmän ansiosta perhepäivähoitajilla on enemmän aikaa lapsen yksilölliseen huomioimiseen. Myös tässä tutkimuksessa haastatellut hoitajat kokivat suurimmaksi osaksi, että heillä on tarpeeksi aikaa yksilölliseen vuorovaikutukseen lasten kanssa. Monet hoitajat kertoivat ottavansa lapsia tietoisesti syliin, juttelevansa kaikkien lasten kanssa erikseen ja huomioivansa jokaisen lapsen kehitystason ja kiinnostuksen kohteet päivän aikana. Yksilölliseen huomioimiseen jäävän ajan koettiin kuitenkin riippuvan täysin ryhmästä. Hoitajat kokivat, että jos ryhmässä on paljon yksivuotiaita tai muutoin sellaisia lapsia, jotka ikään kuin sitovat hoitajan itseensä, ei aikaa yksilölliseen huomiointiin jää tarpeeksi.

Perhepäivähoitajat lähtisivätkin kehittämään yleisellä tasolla lasten ja hoitajien välistä vuorovaikutusta sillä, ettei yhdelle hoitajalle sijoitettaisi liian montaa pientä, noin yksivuotiaista lasta. Lisäksi hoitajat lisäisivät hoitajan läsnäoloa, lasten yksilöllistä huomiointia sekä toivoisivat hoitajien menevän enemmän mukaan lasten leikkeihin. Myös empaattisuutta ja perhepäivähoitajan kykyä antaa aikaa myös vanhemmille kaivattiin lisää. Kolmiperhepäivähoitaja toivoi lisäksi, että lasten kodeissa olisi aina tarvittavat välineet ja tavarat oikeilla paikoillaan.

Edellä mainituista kehittämistoiveista suurin osa on sellaisia, joita jokainen perhepäivähoitaja voi miettiä ja kehittää itsenäisesti omassa työssään. Osa vastuksista olikin samoja kuin kysyttäessä hoitajien oman toiminnan kehittämisestä. Näiden lisäksi hoitajat mainitsivat, että omalla kohdallaan lapsen ja hoitajan välistä vuorovaikutusta voisi kehittää lisäämällä yhteisiä toimintahetkiä lasten kanssa sekä vähentämällä turhaa kiirettä ja meteliä.

Tutkimustulosten mukaan vuorovaikutusta käsitellään perhepäivähoitajien koulutuksessa nykyään hyvin ja aiheesta annetaan koulutuksen aikana myös ammatillinen näyttö. Vielä 1980-luvulla aihetta ei käsitelty tai ei ainakaan sen nykyisessä laajuudessaan. Tällöin, kuten vielä nykyäänkin koulutuspaikoissa on

kuitenkin eroja ja tämän vuoksi myös näkemykset siitä, minkä verran aiheetta on käsitelty, voivat poiketa toisistaan.

Perhepäivähoidon ohjaajan toimesta lapsen ja hoitajan välistä vuorovaikutusta ei juuri käsitellä ja tähän osa hoitajista toivoisikin muutosta. Osa hoitajista koki, että aiheesta voisi järjestää jopa erillisen koulutuksen. Kuten perhepäivähoidon ohjaaja Anja Vuorela totesi marraskuussa 2014, kuuluu ohjaajan tehtäviin hoitajien pedagogisen työn valvonta sekä pedagoginen kouluttaminen. Tähän viittaten olisikin hyvä, että myös lapsen ja hoitajan välistä vuorovaikutusta käsiteltäisiin ohjaajan toimesta enemmän. Aiheetta voisi käsitellä esimerkiksi hoitajien tiimitapaamisissa, sillä kuten tutkimuksesta tulee ilmi, tiimitapaamisten ”virallisten osuuksien” aikana vuorovaikutusta ei juuri käsitellä. Hoitajat kuitenkin keskustelevat vuorovaikutukseen liittyvistä asioista paljon keskenään ja tämä on vertaistuellisesta näkökulmasta erittäin hienoa. Keskustellessaan keskenään hoitajat pystyvät myös vaihtamaan näkökulmia erilaisista vuorovaikutukseen liittyvistä asioista ja näin he saavat kehitettyä omaa työskentelyään ja vuorovaikutustaan lasten kanssa.

Yhteenvedona voimme todeta, että kuten toimeksiantajani ja aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, on perhepäivähoidon vahvuus juuri lasten ja hoitajan välisessä vuorovaikutuksessa. Perhepäivähoitajat osaavat hyvin kuvailla erilaisia tekijöitä, joista vuorovaikutus koostuu ja kuinka hyvä vuorovaikutussuhde hoitolapsiin luodaan. Erilaisia vuorovaikutustilanteita on hoitopäivän aikana paljon, aina aamuisesta hoitoon saapumisesta leikkeihin, loruihin ja jutteluihin. Hoitajat huomioivat myös jokaisen lapsen yksilöllisesti hoitopäivän aikana ja kokevat heillä olevan siihen pääsääntöisesti tarpeeksi aikaa. Hoitajat kokevat lisäksi, että heillä on pääasiassa hyvät vuorovaikutussuhteet hoitolapsiin, mutta osasivat myös löytää kehittämiskohteita sekä omasta vuorovaikutuskäyttäytymisestään että perhepäivähoitajien ja lasten vuorovaikutuksesta yleisemminkin. Kehittämiskohteet olivat pitkälti sellaisia, joihin hoitajat pystyvät itse omassa työssään vaikuttamaan, mutta ilmi tuli myös asioita, jotka ovat riippuvaisia ulkopuolisista tekijöistä.

Huhtanen (2005, 18) ja Hermanson (2012) toteavat, että kaikki laadullisesti riittävän hyvä vuorovaikutus lapsen ensimmäisinä elinvuosina luovat pohjan lapsen psyykkiselle terveydelle ja aivojen toiminnan kehitykselle. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voimme todeta, että perhepäivähoidossa lapsella on hyvät mahdollisuudet tällaiselle riittävän hyvälle vuorovaikutukselle ja näin ollen mahdollisuus saada hyvät eväät kasvaa ja kehittyä.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja tutkimusetiikka

Jotta tutkimus olisi eettisesti luotettava ja hyväksyttävä, tulee se aina toteuttaa hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudattaen. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan näihin käytäntöihin kuuluvat muun muassa rehellisyys ja yksityiskohtaisuus tutkimuksen kaikissa vaiheissa, tarvittavien tutkimuslupien hankinta sekä eettisesti kestävien ja tutkimuksen kriteerien mukaisten tutkimus-, tiedonhankinta- ja arviointimenetelmien käyttö. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 6.)

Vastuu siitä, että hyvät tieteelliset käytännöt toteutuvat, ovat tutkijalla itsellään sekä tutkimusyksikön johtajalla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 133). Hyvien tieteellisten käytäntöjen lisäksi tutkimuksessa nousee esiin monia muitakin eettisiä kysymyksiä. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2013, 24) puhuvat jo tutkimusaiheen valinnasta eettisenä ratkaisuna. He perustelevat tätä sanomalla, että tutkimustehtävää tai – kohdetta valittaessa tulee pohtia kenen ehdoilla aihe valitaan ja miksi tutkimuksen tekoon ylipäättään ryhdytään.

Kun tutkimus kohdistuu ihmisjoukkoon, nousee esiin myös seuraavat eettiset periaatteet: luottamus, yksityisyys, sekä informointiin perustuva suostumus. Informointiin perustuvalla suostumuksella tarkoitetaan tutkimukseen osallistuvien oikeutta saada tutkimuksesta tietoa siinä määrin, että he voivat hyväksyä tutkimuksen ja sen perusteella osallistua tai kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20.)

Luottamuksellisuus ja yksityisyys nousevat tärkeiksi tekijöiksi jo informoitaessa tutkimuksesta. Tutkimukseen osallistuville tulee kertoa tietojen käsittelyn luottamuksellisuudesta sekä luvata anonymiteetin säilyminen. Nämä luottamukseen perustuvat tekijät tulee huomioida koko tutkimuksen ajan, tietojen hankintavaiheesta julkaisemiseen saakka. (Eskola & Suoranta 1999, 57.)

Tässä tutkimuksessa hyvät tieteelliset käytännöt sekä eettisyys huomioitiin koko prosessin ajan. Miettiessäni tutkimuksen aihetta, nousi kohderyhmä omasta

kiinnostuksen kohteesta, mutta itse aihe muotoutui toimeksiantajan toiveiden kautta, jolloin aihe todettiin myös ajankohtaiseksi. Toimeksiantajan hyväksytyä tutkimuksen lopullisen aiheen, toimitin hänelle tutkimuslupa-anomuksen siltä varalta, että Turun kaupunki haluaisi sen käsitellä. Anomusta ei kuitenkaan lopulta tarvinnut toimittaa eteenpäin, vaan se jäi toimeksiantajalleni. Allekirjoitin toimeksiantajani kanssa lisäksi toimeksiantosopimuksen marraskuussa 2014.

Informaatioon perustuva suostumus, luottamuksellisuus sekä tutkimukseen osallistuneiden perhepäivähoitajien yksityisyys toteutuivat tässä tutkimuksessa alusta alkaen. Lähtiessäni innostamaan Turun kaupungin perhepäivähoitajia mukaan tutkimukseen, kerroin heille yksityiskohtaisesti tutkimuksestani, sen tavoitteista sekä tutkimusmenetelmästäni. Korostin heti alussa myös tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta, haastateltavien yksityisyydensuojaa sekä tutkimusaineiston luottamuksellista säilyttämistä ja tuhoamista. Kerroin lisäksi miten hoitajat pääsevät lukemaan valmiin tutkimusraportin.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista ei ole olemassa yhtä yhtenäistä ohjetta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140). Tässä tutkimusraportissa on tarkkaan kuvattu tutkimusjoukko sekä koko tutkimusprosessin kulku. Olen lisäksi kuvailut haastattelut ja niihin liittyvät tekijät, kuten haastattelupaikat, häiriötekijät ja haastatteluiden kestot. Kaikki nämä ovat tekijöitä, jotka osaltaan nostavat laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2013, 232.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereitä ovat lisäksi tutkimusaineiston luotettavuus, puolueettomuus ja siirrettävyys. Puolueettomuudella tarkoitetaan tässä sitä, että tutkijan tulee olla tulkinnut tutkimusaineistoa niin, ettei siihen vaikuta esimerkiksi hänen ikä, sukupuoli tai liian läheinen suhde tutkittavaan. Puolueettomuustekijää tulee aina pohtia myös tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa. Siirrettävyydellä tarkoitetaan mahdollisuutta soveltaa tutkimustuloksia toisessa samankaltaisessa kontekstissa. (Helakorpi 1999, 71; Tuomi & Sarajärvi 2009, 135–136.)

Tässä tutkimuksessa havaintojen puolueettomuus näkyy siinä, että kaikki tutkimukseen osallistuneet perhepäivähoitajat olivat itselleni entuudestaan vieraita.

Lisäksi en ole itse koskaan toiminut perhepäivähoitajana, joten myöskään työn kautta tullut näkemys asiasta ei päässyt vaikuttamaan siihen, mitä kuulin ja havaitsin tutkimusprosessin aikana. Pidin kuitenkin koko tutkimuksen ajan mielessä oman myönteisen, lapsuuden aikaisen kokemuksen hyvistä perhepäivähoitajan ja lapsen välisestä vuorovaikutussuhteesta. Tiedostaessani ja huomioi-
dessani tämän kokemuksen, oli minun mahdollista pitää kyseinen kokemus ta-
ka-alalla niin, että se pääsi vaikuttamaan tulkintoihini mahdollisimman vähän.

Koska tutkimusjoukkoni oli hyvin pieni ja kaikki hoitajat Turun kaupungin palve-
luksessa, ei tutkimuksen tuloksia voida yleistää koskemaan kaikkia perhepäivä-
hoitajia. Tämän vuoksi tutkimustulosten luotettavuuttakin on vaikea varmentaa.
Tutkimukseni toimii kuitenkin työvälineenä esimerkiksi Turun kaupungin perhe-
päivähoidon ohjaajille. Ohjaajat voivat tuloksia hyödyntämällä pohtia muun mu-
assa perhepäivähoitajien tulevien koulutusten aiheita sekä kehittää myös omaa
työtään vastaamaan paremmin hoitajien toiveita. Myös perhepäivähoitajat voi-
vat kehittää omaa työtään tutustumalla tämän tutkimuksen tuloksiin.

Lisäksi tieto tekemästani tutkimuksesta on kulkeutunut haastateltujen hoitajien
hoitolasten vanhemmille jo tutkimuksen alussa (Liite 3) ja myös tieto valmiista
työstä kulkeutui toimestani vanhemmille. Tämän kautta on mahdollista, että tie-
toisuus Turun kaupungin perhepäivähoidosta kulkeutua perheeltä toiselle.

7.2 Tutkimuksen arviointi, jatkotyöskentely ja ammatillinen kasvu

Tutkimusprosessin alkaessa mielessäni pyöri paljon hajanaisia ajatuksia ja ide-
oita siitä, mitä tutkimukseni voisi käsitellä. Heti alussa minulle oli selvää, että
tahdon tutkia perhepäivähoitoa, mutta varteenotettavia ideoita nousi tästä aihe-
piiristä paljon. Käytyäni pitkän keskustelun toimeksiantajani kanssa ja kuunnel-
tuani hänen toiveitaan tutkimuksen mahdollisesta aiheesta, nousi vuorovaiku-
tusteema esiin niin monesti, että päätimme sen olevan aihe, jota kannattaa läh-
teä tutkimaan.

Lapsen ja hoitajan välisestä vuorovaikutuksesta löytyi hyvin vähän aiempaa
tutkimustietoa. Lukiessani tietokirjallisuutta perhepäivähoidosta, nousi vuorovai-

kutus kuitenkin esiin ja tähän tietoon oli hyvä verrata myös oman tutkimuksen tuloksia. Myös yleisellä tasolla vuorovaikutuksesta löytyi paljon materiaalia, joka helpotti tulosten analysointia ja ymmärrystäni siitä, minkä verran hoitajat tietävät vuorovaikutuksesta ja esimerkiksi sen vaikutuksista lapsen kehitykseen.

Tutkimusmenetelmänä haastattelu sopi tutkimukseeni hyvin. Yksilöhaastattelujen kautta sain jokaiselta hoitajalta heidän omia näkemyksiään erilaisista vuorovaikutustilanteista, siitä kuinka he huomioivat lapset yksilöllisesti ja kuinka he ylipäättään vuorovaikutuksen mieltävät. Mikäli olisin toteuttanut haastattelut ryhmähaastatteluina, olisi hoitajat saattanut vain yhtyä toistensa sanomisiin ja vastaukset olisivat tulleet lähinnä puheliaammilta hoitajilta. Tällöin vastaukset olisivat olleet huomattavasti suppeampia ja myös epäluotettavampia.

Myös päätyminen puolistrukturoituun haastatteluun oli hyvä ratkaisu. Tiettyjen teemojen alle tehtyjen valmiiden kysymysten avulla haastattelut pysyivät koko ajan aiheessa, eikä lähtenyt rönsyilemään muihin aiheisiin. Tavallinen teema-haastattelu olisi lisäksi tuntunut epäkäytännölliseltä tilanteessa, jossa haastattelussa olin vain minä ja yksi hoitaja. Tällöin haastattelutilanne olisi ollut vain perhepäivähoitajan yksinpuhelua eikä lainkaan niin vuorovaikutteinen kuin se oli nyt.

Sosionomin ammattia ajatellen tutkimuksen teko tuki ammatillista kasvuani ja antoi paljon uutta osaamista. Etenkin perhepäivähoidon ohjaajan työ on sellainen, jossa sosionomin ammattitaito pääsisi hyvin oikeuksiinsa. Työssä yhdistyy pedagoginen johtaminen, työyhteisön johtaminen, perheiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä moniammatillinen tiimityö. Kaikki nämä ovat sellaisia työn osa-alueita, joihin sosionomi on saanut koulutusta. Tutkimuksen myötä sain myös paljon eväitä siihen kuinka ohjaajan työtä voisi kehittää.

Kasvanut tieto ja ymmärrys myös vuorovaikutuksesta ja sen vaikutuksesta lapsen kehitykselle tuki ammatillista kasvuani. Sosionomi on työssään aina vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa ja vuorovaikutuksen voima on tärkeä ymmärtää. Kun ajattelen asiaa vielä itseni kohdalla, tulen työskentelemään lasten parissa, jossa juuri vuorovaikutuksen kautta luon pohjaa lapsen hyvälle itsetunnolle, mi-

näkuvalle sekä lapsen sosiaaliselle kehitykselle. Kun minulla on ymmärrys myös kasvattajan ja lapsen välisen vuorovaikutuksen rooleista ja siitä, mitä hyvän vuorovaikutussuhteen luominen vaatii, on minulla paljon eväitä luoda hyviä ja turvallisia suhteita työssäni tapaamiin lapsiin.

Jatkotutkimusta ajatellen, olisi mielenkiintoista tehdä sama tutkimus suuremmalle tutkimusjoukkoille. Suurempana joukkona voisi ajatella useampaa Turun kaupungin perhepäivähoitajaa tai useamman kaupungin perhepäivähoitajia. Mikäli tutkimusta laajentaisi muihin kaupunkeihin, olisi samalla mielenkiintoista verrata, eroavatko eri kaupungeissa työskentelevien hoitajien näkemykset esimerkiksi perhepäivähoidon ohjaajan panostuksesta vuorovaikutusteemaan.

Tutkimusta voisi myös laajentaa käyttämällä tutkimusmenetelmänä havainnointia haastattelun lisäksi. Tällöin tutkija voisi havainnoida hoitajien ja lasten välistä vuorovaikutusta hoitopäivän aikana ja verrata, ovatko hoitajien vastaukset samalla linjalla tutkijan havaintojen kanssa. Mitä laajempi tutkimus on, sitä enemmän se kuitenkin tarvitsee resursseja. Tämän tutkimuksen laajentaminen vaatisikin paljon aikaa ja mahdollisesti myös useamman kuin yhden tutkijan.

Kokonaisuudessaan koen tutkimusprosessin onnistuneeksi ja sitä oli mielenkiintoista työstää. Sain tutkimustehtäviini vastauksen ja koen päässeeni niihin tavoitteisiin, jotka tutkimukselle alun alkaen asetin. Uskon tämän työn toimivan hyvänä työvälineenä perhepäivähoidon ohjaajalle sekä perhepäivähoitajille. Myös toimeksiantajani mukaan tutkimuksen tavoitteisiin päästiin kiitettävästi ja hyödynnettävyys toimeksiantajalle on kiitettävää tasoa. Toimeksiantajan mukaan tietoperusta on laaja-alainen ja vuorovaikutusta ja sen tärkeyttä on avattu monesta näkökulmasta. Mikäli sana tutkimuksesta leviää vielä perhepäivähoitossa olevien lasten vanhemmilta toisille, uskon tämän antavan myös vanhemmille kuvan siitä, kuinka lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus on perhepäivähoidon laatutekijä ja kuinka perhepäivähoitossa jokainen lapsi tulee nähdyksi ja kuulluksi.

LÄHTEET

Alho-Kivi, H. 2005. Perhepäivähoito lapsen sosiaalisen kehityksen edistäjänä. Teoksessa: Parkkinen, T. & Keskinen, S. (toim.) Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 21. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 33–42.

Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Tampere: Vastapaino.

Hautamäki, A. 2012. Lapsen kiintymyssuhteet ja niiden vaarantuminen. Teoksessa: Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. 1.–2. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 29–69.

Heinämäki, L. 2002. Kotiäidistä kasvattajaksi- perhepäivähoitajan ammatin ja koulutuksen kehittyminen. Teoksessa: Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 38–60.

Helakorpi, S. 1999. Opinnäytetyö ja tutkimustoiminta ammattikorkeakoulussa. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Hermanson, E. 2012. Varhainen vuorovaikutus ja itsetunnon kehitys. Duodecim 1.7.2012. Viitattu 15.12.2014. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00302.

Himberg, L. & Jauhiainen, R. 2005. Minä, me ja muut. Suhteita. 1.–6. painos. Helsinki: WSOY.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Huhtanen, K. 2005. Sosiaalinen vuorovaikutus perustuu onnistuneeseen kommunikaatioon. Teoksessa: Parkkinen, T. & Keskinen, S. (toim.) Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 21. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 8–20.

Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kauppila, R. A. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Koivunen, P. 2009. Hyvä päivähoito: työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kontu, E. 2006. Kommunikaatiosuhde – vuorovaikutuksen keskeinen elementti. Teoksessa: Kontu, E. & Suhonen E. (toim.) Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Yliopistopaino, 109–115.

Koski, M. 2002. Perhepäivähoidon sosiaalinen oppimisympäristö. Teoksessa: Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Helsinki. Tammi, 135–145.

Kuisma, T. 2011. Erja Rusanen: Alle kolmivuotiaiden paikka on äidin kanssa kotona. Viitattu 26.11.2014. Uusi-maa 11.11.2011.

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Lindon, J. 2005. Child Care and Early Education. Good practice to support young children and their families. 2. painos. United States: Thomson Learning.

Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mäntymaa, M.; Luoma, I.; Puura, K. & Tamminen, T. 2003. Tunteet, varhainen vuorovaikutus ja aivojen toiminnallinen kehitys. Duodecim 2003; 119, 459–465.

Mäntymaa, M. & Puura, K. 2012. Varhainen vuorovaikutus ja aivojen kehitys. Teoksessa: Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 17–27.

Nivalainen, K. 2007. Kehittyvä perhepäivähoito. Ideoita toiminnan suunnitteluun perhepäivähoitossa. Vantaa: Edufin.

Opetushallitus 2000. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto 2000. Näyttötutkinnon perusteet. Helsinki: Edita Oy.

Opetushallitus 2006. Näyttötutkinnon perusteet. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto 2006. Määräys 16/011/2006. Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus 2010. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus 2013. Näyttötutkinnon perusteet. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto 2013. Määräys 15 /011/2013. Espoo: Kotijyvä Oy.

Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Teoksessa: Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 13–37.

Parrila, S. 2002. Laadunhallinta perhepäivähoidon kehittämisen lähtökohtana. Teoksessa: Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 198–229.

Parrila, S. (toim.) 2005. Villistä valvottuun, valvotusta ohjattuun. Perhepäivähoidon ohjauksen historia ja nykytilan haasteet. Helsinki: Sosiaali – ja terveysministeriö, Merikratoksen kuntoutus- ja tutkimuskeskus.

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi Oy.

Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Räihä, H. 2004. Perheen vuorovaikutus ja lapsen kehitys. Teoksessa: Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 125–137.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV- Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 30.9.2014. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/sisallys.html> > Aineiston hankinta > Haastattelu > Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV- Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 23.2.2015. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/sisallys.html> > Analyysi ja tulkinta > Koodaus.

Salo, S. 2012. Emotionaalisen saatavilla olon lisääminen päivähoitossa. Teoksessa: Kanninen, K. & Sigfrids, A. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus, 91–102.

Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria – tutkimus löydöksistä käytännön sovelluksiin. *Duodecim* 120; 15/2004, 1866–1873.

Sinkkonen, H-M. & Suhonen, E. (toim.) 2006. Lapsen kiintymyssuhde ja perheen vuorovaikutus päivähoitoon siirtymisen taustalla. Teoksessa: Kontu, E. & Suhonen, E. Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. 2. painos. Helsinki: Yliopistopaino, 117–126.

Sosiaali – ja terveysministeriö 2010. Selvityshenkilöt esittävät päivähoiton hallinnon siirtoa opetusministeriöön. Tiedote 54/2010. Viitattu 10.1.2015. www.stm.fi > Uutiset > Selvityshenkilöt esittävät päivähoiton hallinnon siirtoa opetusministeriöön.

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Lasten päivähoito 2012. Viitattu 30.9.2014. <http://www.thl.fi/fi> > Tilastot > Tilastot aiheittain > Lasten, nuorten ja perheiden sosiaalipalvelut > Lasten päivähoito 2012.

Tuomi, T. 1997. Yhteenvetoa perhepäivähoitajan ammatillisesta koulutuksesta. Julkaisematon muistio 6.11.1997. KTV.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Turku 2013. Turun varhaiskasvatussuunnitelma. Turku: Turun kaupunki.

Turku 2013. Lasten liikunnan vuosisuunnitelma perhepäivähoitossa. Turku: Turun kaupunki.

Turku 2014. Turun perhepäivähoitajien varhaiskasvatussuunnitelma. Turku: Turun kaupunki.

Turku 2014. Hoitomuotona kolmiperhepäivähoito. Viitattu 23.3.2015. www.turku.fi > Kasvatus ja opetus > Lasten päivähoito, esiopetus ja leikkitoiminta > Lasten päivähoito > Perhepäivähoito.

Turun perhepäivähoidon esimiestiimi 2014. Esimiestiimin tekemät toimintakäytänteet. Pöytäkirja 27.10.2014.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Haastattelun saatekirje

Hei ja kiitos osallistumisestanne opinnäytetyöhöni!

Opinnäytetyöni aiheena on lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus perhepäivähoidossa. Tarkoitukseni on haastatella perhepäivähoitajia asian tiimoilta ja selvittää heidän näkemyksiään vuorovaikutuksesta.

Tulen nauhoittamaan kaikki haastattelut ja myöhemmin litteroin ne. Sekä nauhoitukset että niiden litteroinnit tulen säilyttämään opinnäytetyöprosessin ajan itselläni niin, ettei ulkopuoliset voi niitä nähdä. Opinnäytetyön valmistuttua hävitän kaikki haastattelumateriaalit.

En tule opinnäytetyöprosessin aikana enkä valmiissa työssäni mainitsemaan haastateltavien nimiä. Myöskään perhepäivähoidon aluetta, jolla olen haastatellut tehnyt, en tule missään vaiheessa mainitsemaan. Tulen käsittelemään kaikkia haastattelussa esiin nousseita asioita niin, ettei haastateltavia voida tunnistaa.

Tämän kirjeen liitteenä ovat haastattelukysymykset, jotta voit tutustua niihin etukäteen.

Yhteistyöterveisin:

Maiju Lehtikankare

sosionomi-opiskelija

Turun ammattikorkeakoulu

Haastattelurunko

Taustatiedot

1. Koulutus
2. Kuinka kauan olet toiminut perhepäivähoitajana?
3. Minkä ikäisiä hoitolapsia sinulla on tällä hetkellä?

Vuorovaikutuksesta

1. Mitä vuorovaikutus on?
2. Miten vuorovaikutus mielestäsi vaikuttaa lapsen kehitykseen?

Lapsen ja perhepäivähoitajan välinen vuorovaikutus

1. Millaisia vuorovaikutustilanteita sinun ja lapsen välillä on päivän aikana?
2. Miten huomioit lapsen yksilöllisesti hoitopäivän aikana?
3. Onko sinulla tarpeeksi aikaa lapsen yksilölliseen kohtaamiseen? Jos ei, miten kehittäisit tilannetta?
4. Millainen on perhepäivähoitajan ja lapsen välinen hyvä vuorovaikutussuhde?
 - Toteutuuko mielestäsi omalla kohdallasi? Jos ei, miksei?
5. Mitkä tekijät vaikuttavat lapsen ja hoitajan välisen vuorovaikutuksen toteutumiseen?
6. Miten parantaisit omaa ja lasten välistä vuorovaikutusta?
7. Miten parantaisit yleisesti perhepäivähoitajien ja lasten välistä vuorovaikutusta?

Koulutuksen antaman valmiudet

1. Miten hoitajan vuorovaikutusosaaminen huomioidaan perhepäivähoitajan koulutuksessa?
2. Entä perhepäivähoidon ohjaajan toimesta?
3. Tiimitapaamisissa?

Hoitolasten vanhemmille toimitettu kirje

1.12.2014

Opinnäytetyö ”Lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus perhepäivähoitossa- Hoitajien näkemyksiä vuorovaikutuksesta.”

Olen 26-vuotias sosionomi (AMK)-opiskelija Turun ammattikorkeakoulusta. Opiskelen kolmatta vuotta ja suuntaudun lapsi-, nuoriso- ja perhetyöhön. Teen tällä hetkellä myös opinnäytetyötä XXXXX perhepäivähoitajan alueella. Opinnäytetyöni tulee käsittelemään lapsen ja hoitajan välisen vuorovaikutuksen näkymistä perhepäivähoitossa.

Tutkimukseni empiirinen osa muodostuu perhepäivähoitajien haastatteluista. Suoritan kaikki haastattelut itse ja nauhoitan ne. Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja ja ne ovat luottamuksellisia. Käsittelem haastatteluja tutkimuksessani nimettöminä enkä mainitse valmiissa työssäni millä alueella haastattelut on tehty. Tulen säilyttämään kaikki haastattelumateriaalit itselläni niin, etteivät muut voi niitä nähdä. Lisäksi hävitän kaikki haastattelumateriaalit opinnäytetyön valmistuttua.

Teen haastattelut joulukuun 2014 ja tarvittaessa tammikuun 2015 aikana. Tarkoitukseni on haastatella perhepäivähoitajia heidän omissa kodeissaan, heille sopivina ajankohtina. Haastatteluaikajankohdat tulen sopimaan perhepäivähoitajien kanssa henkilökohtaisesti erikseen. Haastattelujen kestoksi arvioin noin 1-1,5 tuntia / perhepäivähoitaja.

Tutkimukseni tulokset tulen julkaisemaan kevään 2015 aikana valmiissa opinnäytetyössäni. Perhepäivähoitajan ohjaajat saavat itselleen yhden kansitetun kappaleen, jotta he voivat hyödyntää tutkimuksen tuloksia työssään. Valmis työ julkaistaan myös sähköisesti ja on näin myös perhepäivähoitajien ja vanhempien luettavissa.

Opinnäytetyöohjaaja: Heli Virjonen, Turun ammattikorkeakoulu

Yhteistyöterveisin:

Maiju Lehtikankare
sosionomi (AMK)-opiskelija
Turun ammattikorkeakoulu